

Academia Bârlădeană

Anul XXIV, 1(70), Trimestrul 1, 2018

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

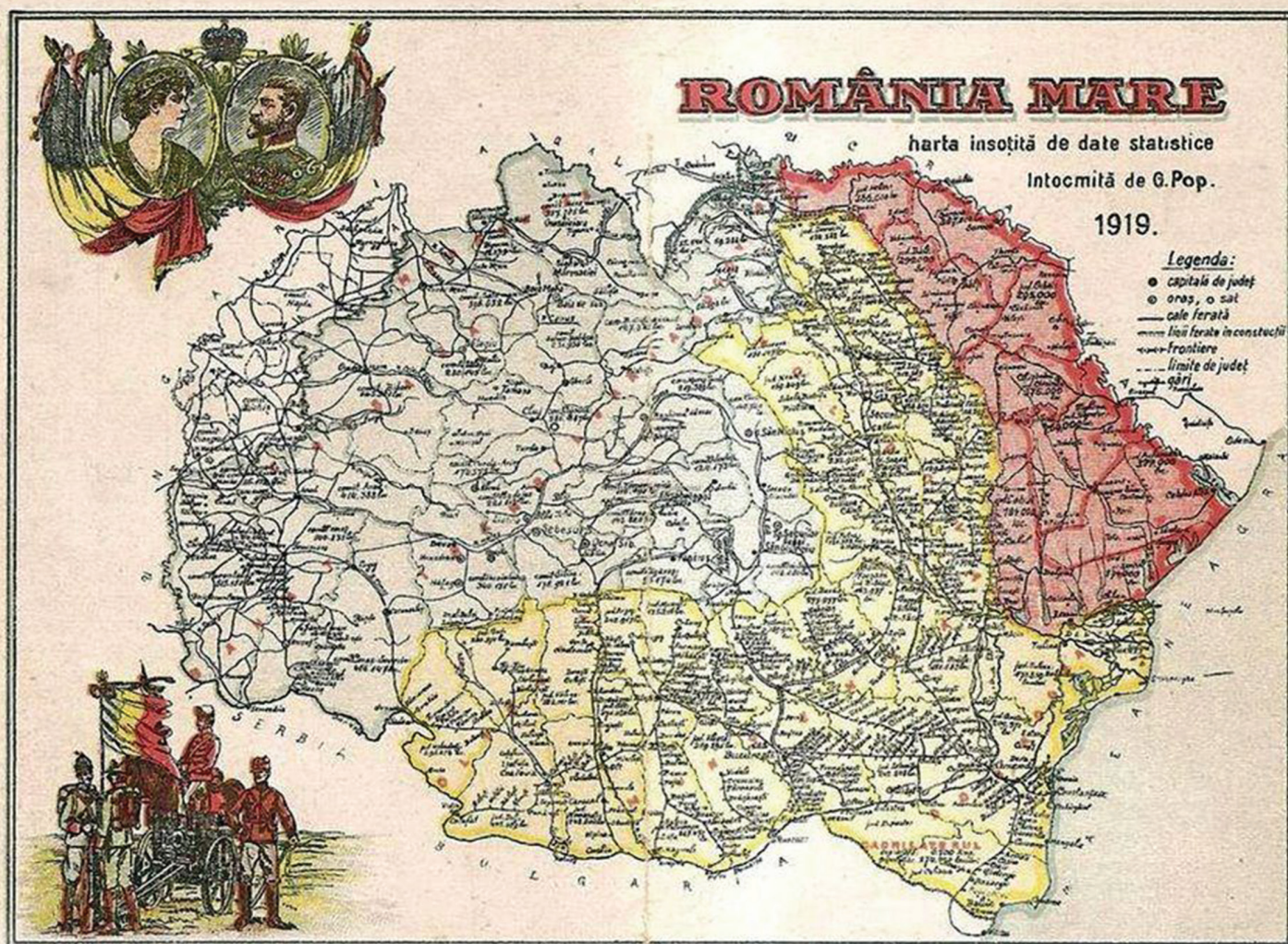

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin
Președinte: Elena Monu

România Mare 100

„Pronia cerească să aibă în pază acest popor: Românii!”

Scrisoare din Basarabia (p. 8)

CUPRINS

Revenirea Basarabiei la Patria Mamă: trei mesaje fundamentale.....	3
Marcel PROCA, Centenarul răpirii Basarabiei în mentalul colectiv românesc.....	4
Elena MONU, Un document inedit: Scrisoare din Basarabia	8
Istorie literară: Ion Buzdugan. legături afective cu scriitori bârlădeni	9
Mihai LUCA, Manual de Limba română centenar.....	12
Elena MONU, Casa Ion Dumitrescu.....	14
C. D. ZELETIN, Familia C. Z. Buzdugan și Academia Bârlădeană: Cornelia Buzdugan-Hășeganu	15
Mircea COLOȘENCO, Binomul bacovian poezie-muzică, în versiune Agatha Grigorescu-Bacovia	16
Vasile GHICA, Ecaterina (Cocuța) Conachi, această Ioana d'Arc a românilor	19
Theodor-George CALCAN, Nodul gordian al memoriei luminează intermitent.....	20
Simion BOGDĂNESCU, Gramatică afectivă.....	21
Petruș ANDREI, Poetul Mihail Nemeș – Non omnis moriar.....	22
Petruș ANDREI, Poeta Luminița Cojoacă. Pietre pentru templul său.....	23
Teodor OANCĂ, Un interior aparte	24
Trei poete ale Renașterii italiene: Barbara Torella, Vittoria Colonna, Gaspara Stampa	25
Adrian VOICA, Poesis.....	26
Ghiță CRISTIAN, Estetică realistă și abisală în viziunile plastice ale tinerilor artiști bârlădeni Nicu Brașoveanu și Berta Maria Moldoveanu	27
Mitrița GALBEN, Horia Stamatin. Evocare.....	29
Elena POPOIU, Domnul C.D. Zeletin la „Profesioniștii”.....	30

VIATA ACADEMIEI (decembrie 2017 - februarie 2018)

Duminică, 17 decembrie 2017, s-a desfășurat ultima reuniune a anului 2017. La doar o zi de la dureroasa ceremonie a înmormântării, Academia Bârlădeană a pregătit un moment profund emoționant: *In Memoriam. Majestatea Sa, Regele*

Se lansează nr. 4 / 2017 al revistei

Mihai I. Elena Monu a evocat vizita la Bârlad a Regelui, însoțit de Regina Ana, în cea de-a doua zi de Paști a anului 1997. Deși vizita fusese organizată, iar Casa Regală transmisese ora sosirii și durata opririi în orașul nostru, programul s-a

Prof. Mihaela Tudor despre fostul elev, Petru Dimofte (dreapta jos), comandor în marină și... traducător din lirica universală.

devansat. Înălții oaspeți au sosit mai devreme dar, cu toate acestea, Piața Centrală a fost plină de oameni. Discuțiile de la Primărie au prelungit durata preconizată a vizitei, iar auditoriul a fost adânc impresionat de simplitatea cu adevărat regală a Majestății Sale, ultimul șef de Stat în viață din perioada războiului. Elena Popoiu a citat din pagina închinată de revista noastră tristului eveniment, sub titlul *Un mare Rege a trecut în istorie: Mihai I al României*. A urmat lansarea propriu-zisă a numărului 4/ 2017 al revistei *Academia Bârlădeană*, avându-i ca responsabili de număr pe Elena Popoiu și Serghei Coloșenco. Prima menționată a prezentat revista în nota ei obișnuită, adică detaliat.

Sâmbătă, 13 ianuarie 2018, ora 11,30, Academia Bârlădeană a participat, ca partener, la manifestarea prilejuită de „Zilele Eminescu”, organizată și găzduită de „Centrul Mihai Eminescu”, în cadrul unui program conceput de Editura Junimea și revista *Scriptor* din Iași, reprezentate la Bârlad de prof. univ. dr. Simona Modreanu și lect. dr. Livia Iacob. Au fost invitați: criticul și istoricul literar Theodor Codreanu, poetul Petruș Andrei, prof. univ. Ioan Iacob, liantul acestor personalități fiind raportarea lor la poetul național. Au vorbit despre poet: eminescologul Theodor Codreanu, autorul volumului recent apărut la Editura Academiei Române, Mihai Eminescu: *O sută și una de poezii*, și poetul Petruș Andrei. Editura ieșeană a propus publicului 4 noi cărți din Colecția „Eminesciana”. Una dintre ele, *Arc poetic transatlantic. Mihai Eminescu și Edgar Allan Poe*, a fost prezentată de autorul însuși, prof. Ioan Iacob. Bârlădean de origine, absolvent al Colegiului „Gh. Roșca Codreanu”, apoi profesor, la începutul anilor '80, la Liceul „Mihai Eminescu”, Ioan Iacob a ținut să cunoască Academia Bârlădeană la ea acasă și ne-a vizitat, la sediu, în seara precedând întâlnirea de la Centrul Eminescu.

- continuare în pagina 31 -

ION BUZDUGAN

CUVÂNT DESPRE UNIRE

Las ca poporul nostru, țara noastră și toată lumea să știe că noi, românii basarabeni, care am suferit un veac întreg sub jugul țarismului rus, toți dorim Unirea cu frații noștri de peste Prut, că noi vroim să fim și să rămânem pentru totdeauna împreună cu toți românii. Astăzi noi avem să rezolvăm definitiv prima chestiune națională – Unirea Basarabiei cu România.

Și [în] această oră solemnă, eu, domnilor deputați, în fața întregului popor și a urmașilor, în fața istoriei și a omenirii întregi, vă invit să vă faceți datoria până la sfârșit – să votați deschis și curajos pentru Unirea Basarabiei cu România...

Fiți tari și îndepliniți-vă datoria, fiindcă ceasul unirii a sunat. Vă chem pe toți să votați cu îndrăzneală și deschis, ca istoria să fixeze pentru totdeauna numele tuturor fiilor adevărați ai poporului moldovenesc care au votat pentru unirea tuturor românilor, a viitoarei Români Mari...

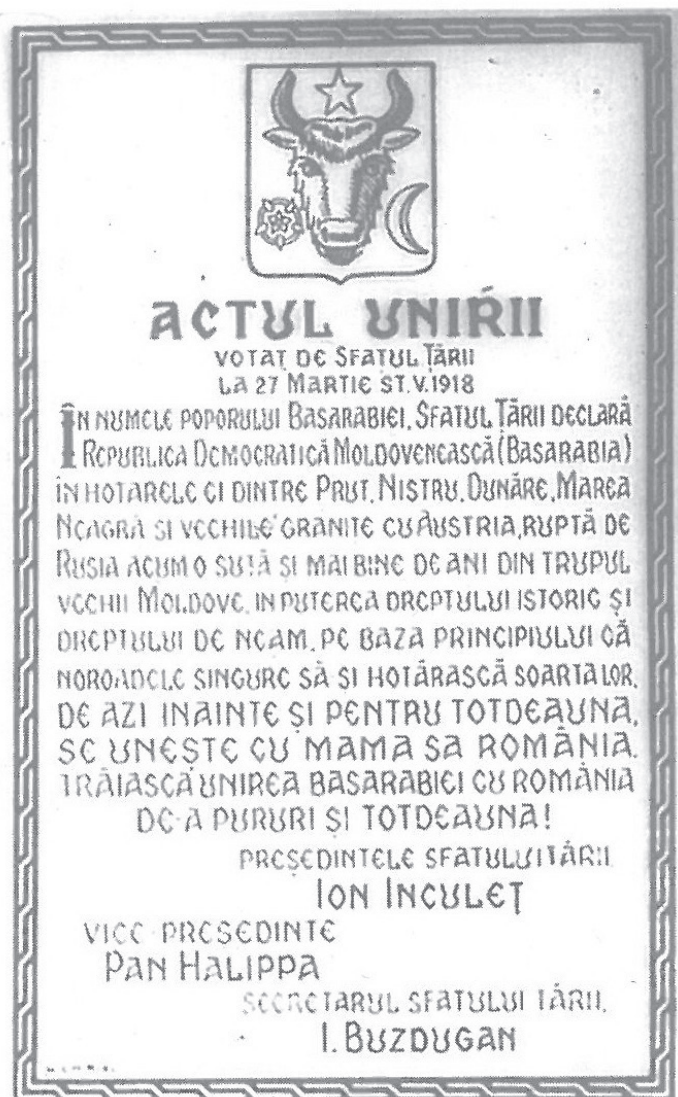
TELEGRAMA ADRESATĂ REGELUI FERDINAND I 11 MARTIE 1918

Majestății Sale Regelui — Iași,

În numele Sfatului Țării, care reprezintă poporul românesc din Basarabia desorbit de jugul secular, aduc Majestății Voastre expresiunea credinței neclintite a întregului popor românesc din România Răsăriteană, care în unire cu țara-mamă vede chezașia desvoltărei sale libere, calea neîmpiedicată spre cultura națională și dreptatea socială.

— Al Majestății Voastre prea plecat servitor, —

ION INCULEȚ,
Președintele Sfatului Țării din Basarabia

MESAJUL REGELUI FERDINAND ADRESAT SFATULUI ȚĂRII DUPĂ ADOPTAREA ACTULUI UNIRII*

Cu adâncă emoțiune și cu inima plină de bucurie, am primit știrea despre importantul act ce s-a săvârșit la Chișinău. Sentimentul național ce se deșteptase atât de puternic în timpurile din urmă în inimile Moldovenilor de dincolo de Prut a primit, prin votul înălțător al Sfatului Țării, o solemnă afirmare. Un vis frumos s-a împlinit. Din suflet mulțumesc bunului Dumnezeu că mi-a dat, în zile de restriște, ca o dulce mângâiere, să văd după o sută de ani pe frații basarabeni revenind iarăși la Patria Mamă. Aduc prinosul Meu de călduroase mulțumiri Domniilor Voastre și Sfatului Țării, ale cărui patriotice eforturi au fost încoronate de succes.

În aceste momente solemne și înălțătoare pentru patrie, de aici înainte comună, vă trimit la toți cetățenii din noua Românie de peste Prut regescul Meu salut, înconjurându-vă cu aceeași inimă și caldă iubire părintească.

FERDINAND

* Text pus la dispoziție de profesorul Marcel Proca.

MARCEL PROCA

CENTENARUL RĂPIRII BASARABIEI ÎN MENTALUL COLECTIV ROMÂNESC. MĂRTURIA NORMALISTULUI BÂRLĂDEAN GHEORGHE SILION

Iubiți Basarabia, dragii mei, iubiți poporul ei cu sufletul deschis adevărului și dreptății, iubiți trecutul ei bogat în monumente istorice, mai ales cele bisericești, tradițiile și obiceiurile lui strămoșești – și nu vă veți înșela. Iubiți-o, cunoașteți-o, înălțați-o – acesta este testamentu-mi adresat vouă...

Alexei Mateevici

La 16 mai 1912, se împlinea un secol de la ceea ce propaganda imperială țaristă numea „eliberarea Basarabiei de sub jugul turcesc și alăturarea ei la Rusia”. Această aniversare a readus în atenția opiniei publice din Rusia și România spinoasa problemă a Basarabiei, fiecare parte căutând să-și demonstreze drepturile istorice asupra teritoriului dintre Prut și Nistru.

În telegrama trimisă de către Parlamentul de la București pe adresa Dumei ruse¹, se menționează împlinirea a 100 de ani de la pierderea Basarabiei oferă prilej României să ridice, din nou, „eterna și istorica sa protestare contra nedreptății politice care desparte pe fiii aceluiași popor, aceleiași națiuni, în interesul politic al celui mai puternic”. Deși deputații de la București exprimau convingerea că „noua Rusie” (Rusia parlamentară - n.n.) se va abține de la acțiuni de amploare și „nu va face sărbătoare din doliul unei națiuni vecine și amice”², oficialitățile ruse au neglijat această doleanță și au organizat festivități cu adevărat fastuoase³.

Pentru Curtea de la Petersburg aniversarea respectivă era o ocazie propagandistică potrivită pentru a-și etala „drepturile istorice” asupra Basarabiei și a-și justifica dominația asupra acestei vechi provincii românești, parte integrantă a Țării Moldovei. Prin suita de manifestări organizate la Chișinău și în alte localități, autoritățile țariste s-au străduit din răzputeri să prezinte opiniei publice „grija părintească” manifestată de guvernul de la Petersburg față de „locuitorii pravoslavnic” ai Basarabiei, accentuând, îndeosebi, „rolul civilizator” și „consecințele benefice” ale stăpânirii autocrației ruse asupra populației din teritoriul „alipit”, la 1812, marii împărății „drept credincioase”.⁴

Presa pro-rusă insista pe imaginea unei Basarabii fericite că fusese alipită la un mare imperiu⁵. În replică, se remarcă atitudinea lui Ion Pelivan, loțiitor de judecător la Bălți: el nu participa la ceremonii deși statutul îi impunea acest lucru, alegând, în schimb, să poarte în mod ostentativ o cocardă tricoloră cernită (în unele surse, o brătară de doliu), trimisă de sora sa, Ecaterina, studentă la Facultatea de Medicină din Iași⁶. Era deschisă o anchetă, iar magistratul era obligat să demisioneze din magistratură.⁷

În acest context era de așteptat ca la București și în țară să se desfășoare, în cele mai diverse forme, acțiuni antițariste. Spre deosebire de zelul cu care vecinii sărbătoreau anexarea din 1812, și de propaganda imperială rusă, finanțată din belșug de autoritățile țariste și dirijată în mod nemijlocit de

acestea, autoritățile române nu au acordat un sprijin la fel de consistent asociațiilor culturale care încercau să dea o replică festivizmului de peste Prut. Contrapropaganda românească a fost, în aceste condiții, în esență, una de la om la om, de la o conștiință de român la alta.

Pe 30 martie 1912, la Iași, se organiza o întrunire prezidată de A.D. Xenopol, cel care avusese inițiativa de a se comemora pierderea Basarabiei în 1812. Se riposta astfel la ceremoniile plănuite la Chișinău de autoritățile țariste, pentru ziua de 16 mai, cu scopul de a se celebra centenarul anexării. În Iași, epicentru al comemorărilor din 16 mai 1912, profesorul universitar P. Râșcanu avansa ideea ca fiecare casă din urbe să pună în poartă un steag negru (plus închiderea magazinelor și suspendarea cursurilor), după modelul francezilor, care deplângeau astfel pierderea Alsaciei și Lorenei; A.C. Cuza era doar pentru tricolorul îndoliat⁸. S-a căzut de acord asupra unui program minimal, restrâns la procesiuni, conferințe, arborarea drapelului în bernă și cântece patriotice. La acestea se adăuga decizia avocaților din Iași de a nu pleda în niciun proces în data de 16 mai, considerată „zi de doliu pentru toți românii”.⁹ În ciuda diferențelor de opinii, toți cei de față fuseseră însă de acord în privința unui aspect: comemorarea să nu pară o inițiativă oficială, care să pună statul român în dificultate. Cu alte cuvinte, să nu se poată deduce că exprimarea regretului după Basarabia și apropiata inaugurare a statuii lui Cuza chiar de către regele Carol, s-ar subsuma aceluiași puseu „revizionist”¹⁰. Mai mult chiar, s-a amânat inaugurarea monumentului, de la 6 la 27 mai, disociind-o astfel de manifestațiile pro-Basarabia.¹¹

S-au manifestat atunci, între alții, A. D. Xenopol, A. C. Cuza și mai cu seamă Nicolae Iorga¹², care a devenit purtătorul de cuvânt al neamului românesc în acele zile de reculegere națională. La 16 mai, ziarele au apărut cu chenar negru¹³ și cu articole care evocau împrejurările răpirii Basarabiei, precum și situația românismului de dincolo de Prut. Centenarul anexării Basarabiei și manifestațiile febrile ale autorităților țariste au provocat în întreaga Românie o stare de mâhnire dar și de revoltă. Liga Culturală organizează, la Iași și București, simpozioane și marșuri. Se publică, pe spezele Ligii, o istorie a basarabenilor scrisă de Nicolae Iorga și se face o listă de subscripție pentru a construi, la Iași, un cămin pentru studenții basarabeni. În plină isterie anti-rusească, la un moment dat se interzice o excursie a elevilor gălățeni la Odessa, considerându-se că e ofensator să călătorești dincolo,

între granițele Imperiului Țarist, tocmai în acele zile fierbinți. Pe 16 mai, are loc un *Te Deum*, la care participă familia princiară și o mare de oameni.¹⁴

De asemenea, Liga Culturală deschidea la București, în mai 1912, o expoziție comemorativă basarabeană, vernisată de arhimandritul Iulius Scriban. Vizitatorii au putut vedea „diferite cărți, documente, stampe, țesături, vederi admirabile de peste Prut, acte vechi, întreaga icoană a vieții economico-sociale din Basarabia”. Au fost expuse „hărți basarabene din diferite epoci, luate din bogata colecție a lui G. Sion, stampe de Rafet, actele moșnenilor români din ținutul Hotinului, prin care aceștia cereau țarului să le înapoieze pământurile luate de turci (...), scrisoarea mitropolitului Sofronie Miclescu către țarul Rusiei, *Biblia* din anul 1819 – cea dintâi *Biblie* tipărită pentru moldovenii ruși, imediat după anexarea Basarabiei, scrisă în rusește – operele lui Donici, cu traduceri ale lui din Pușkin și Antioh Cantemir, scrierile lui Alecu Russo, Hasdeu și Al. Sturdza, un document basarabean al voievodului Alexandru cel Bun din 1436, un document din veacul al XVI-lea asupra Hotinului, proclamația Rusiei către români după anexare, cum și o statistică din care se vede că la anul 1896, din 3106 recruți basarabeni, numai 181 erau știutori de slovă, ceea ce dovedește propășirea culturală a Basarabiei în cei 100 de ani de când se afla sub jugul țarist”.¹⁵

Evident că au folosit din plin ocazia și un număr de basarabeni refugiați în România pentru a denunța primejdia expansionismului rus, precum și necesitatea eliberării fraților de peste Prut. Între aceștia s-a ilustrat în mod deosebit, printr-o serie de scrieri¹⁶, Constantin Stere, devenit atunci rector al Universității din Iași și deputat în Parlamentul României.

Protestul organizat de filiala ieșeană a Ligii Culturale în data de 16 mai a avut în general un ton moderat. Participanții la procesiunea de stradă condusă de Xenopol au parcurs în ordine străzile Ștefan cel Mare, Golia, până în Piața Unirii intonând, într-adevăr, „Deșteaptă-te, române” și „Pe-al nostru steag”, dar lucrurile s-au oprit aici. Ajunși în Piața Unirii, rectorul Universității ieșene, Gh. Bogdan, i-a îndemnat pe manifestanți „să se despartă în liniște”. Înțelegându-se situația delicată în care se putea trezi guvernul conservator, *protestatarii nu s-au lăsat atrași de excesele patriotice făcute în scopuri electorale*: „Cu toate eforturile clubiștilor liberali, studențimea universitară a menținut cea mai perfectă ordine, neavând de înregistrat decât un singur incident, provocat de studentul Pan Halippa la băcănia Ermacov, a cărei proprietar nu arborase tricolorul îndoliat”, anunța „Evenimentul”.

În Bârlad, însă, populația se pare că a fost mai puțin atentă la comandamentele și precauțiile politice ale vremii dând frâu liber sentimentelor naționale și celor față de politica expansionistă a Rusiei țariste. Elevul de atunci al Școlii Normale bărlădene, Gheorghe Silion¹⁷, a consemnat în anii senectuții starea de spirit ce domnea în oraș în acea perioadă:

„Apogeul frământărilor din școala noastră pentru Basarabia a ajuns în ziua de 16/28 mai 1912. Încă de dimineață se vedea forfotă, un „du-te-vino” continuu pe coridoare și în curtea școlii. O mișcare aparent dezordonată se vedea peste tot. Profesorii au venit târziu la ore și într-un fel de bunăvoință (îngăduință) pentru măgulirea și încurajarea demnității noastre de elevi entuziaști pentru cauza „sfântă a neamului românesc”, ne permiteau mici încălcări ale disciplinei, având zâmbete binevoitoare și îngăduitoare.

Câte unul din profesori, precum cel de istorie, Gh. Rîmnicănu¹⁸, cu mâna dreaptă în sus, cu degetul arătător spre noi, făcea semnul prudenței spunându-ne, îngăduitor ca

la niște copii răsfățați: „Fiți băgători de seamă băieți!”, „Ursul¹⁹ ne pândește și ghiarele de la labele lui zgârie rău pielea!”, „Neamul nostru a simțit de multe ori ghiarele și laba ursului!”, „Să facem în tot chipul să n-o simțim și noi!!”

Numai profesorul de geografie, Ion Martinescu²⁰, ne-a îndemnat să ieșim în stradă seara la manifestație spunându-ne: *Să vadă toată lumea și să se cutremure cei ce ne-au atins ființa neamului și să știe că Basarabia e a noastră și nu renunțăm la ea*. După aceste cuvinte, elevii s-au sculat în picioare și au strigat repetat „Ura!!”. Cu mâinile ridicate, profesorul abia a reușit să oprească elanul nostru făcându-ne semne stăruitoare să stăm jos.

Profesorii de calligrafie, desen, lucru manual și gimnastică nici nu au venit la ore.

Când vreun cântec eroic izbucnea impetuos din câteva glasuri, precum: „La arme”, „Deșteaptă-te, române”, „Pe-al nostru steag”, „La Turda...”, „Eroii Romei” etc., atunci, ca o avalanșă de apă care își revine în matcă, așa se revărsau toate grupele și elevii singuratici către cei ce începuseră cântecul, într-o împreunare de glasuri și însuflețire greu de închipuit și de descris. Mulțimea de elevi nu se despărțea până nu se dădea gata tot repertoriul cântecelor patriotice.

Trebuie să trăiești clipele de delir ale entuziasmului tineresc pentru o cauză sfântă, a dorinței arzătoare pentru dreptate națională, ca să înțelegi măreția momentului eroic al neamului.

O! Ce clipe înălțătoare pentru elanul vârstei, încălzite de simțul dreptății curate pentru „neam și lege”!... Ce dăruire!

Elevii tuturor claselor, grupați, n-au mai avut răbdare, cu tot consemnul dat de directorul școlii, profesorul Paul Constantinescu²¹, pentru a nu ieși nimeni în stradă până după masa de seară, și au părăsit incinta școlii imediat după luarea prânzului. Unii au plecat pe ușa de la școala de aplicație, iar alții chiar pe ușa centrală a școlii îndreptându-se rând pe rând pe bulevard spre Grădina publică. Conducerea școlii și-a încetat autoritatea și profesorii școlii s-au pierdut și ei în vraja simțirii naționale.

Din Grădina publică, elevii grupați într-un singur corp și cântând „Deșteaptă-te, române” s-au îndreptat spre oraș. În același timp și cu același entuziasm, cu steaguri tricolore, sunt întâmpinați de elevii Liceului „Codreanu”, după ce au trecut de Spitalul „Elena Beldiman”. După întâlnire am făcut corp comun și în sunetele marșului „La arme”, de Mihai Eminescu, ieșit din pieptul a sute de tineri înflăcărați am mers pe bulevardul central către cazarmile Regimentelor 12 Cantemir, 2, 3 Roșiori și Călărași de la periferia sudică a orașului.

Entuziasmul a fost sporit, aproape de cazărmi, și de veștile „fulger” transmise din elev în elev (aproape 800 acum) despre prezența în mijlocul nostru în a profesorilor de la cele două licee din oraș. Pe parcurs ni se adăugaseră și puzderia de copii și elevi de la cele patru școli primare, plus populația orașului și în urale la sfârșitul fiecărui cântec patriotic, se striga: „Vrem înapoierea Basarabiei!”, și cuvântul *Basarabia* se pierdea în tumultul mulțimii ce-l repeta ca un ecou din văile dealurilor. Apoi, ca o culme a indignării se auzea strigătul infuriat „Jos cu Rusia!” repetat cu tărie și înverșunare. În mulțimea de toate nuanțele sociale, nu se vedeau „pancarde cu lozinci”, nici tablouri-icoane de zeificare a unor persoane salvatoare²², doar steaguri tricolore, simbol al neamului românesc ce-și revendica voința de unire cu Basarabia.

Începând de pe la Cerbul de aur, se părea că toată populația orașului mergea de-a valma cu noi strigând neîncetat: „Ura!”, „Jos Rusia!”, „Vrem Basarabia!” așa de tare că

ne acoperea cântecul eroic. Cu astfel de entuziasm am ajuns la poarta Regimentului de Infanterie 12 Cantemir, unde am fost întâmpinați de fanfara regimentului, trupe aliniate și altele în dezordine, fără arme.

După marșul fanfarei s-a început a se cânta cu însuflețire „Pe-al nostru steag” acompaniați și de fanfare. În acest moment era așa de solemnă însuflețirea tuturor încât, într-o poziție de extaz și reculegere pioasă, întreaga mulțime, bărbați și femei se prosternau, acolo unde îi prinsese momentul.

Întâlnirea cu fanfara regimentului și mulțimea ostașilor a dat prilejul unei și mai mari însuflețiri. Două șiruri de soldați cu făclii aprinse s-au înșiruit pe dreapta și pe stânga de-a lungul bulevardului spre centrul orașului. Ostașii în ținută de sărbătoare, cu centuri și baionete, se amestecau cu „studenții” școlilor secundare, căci așa ne spunea toată lumea atunci, și strigau „Ura studenților!” și cântau de-a valma cu noi, la îndemnul mulțimii orașenilor care ne însoțeau cu entuziasm printre cele două șiruri de torțe.

Și așa convoiul-procesiune de protest și cerere înainta pe bulevardul străjuit de torțe, ca zorile în flăcări, cu fanfare, tineret studios și gloata ce-i urma la mijloc umplând întregul loc al străzii, alături de funcționari, profesori, ofițeri și copii, toți acoperiți de pânzele steagurilor tricolore.

Se părea că-ntreaga suflare românească ia parte la acest marș pentru retrocedarea Basarabiei. Cortegiul de protest s-a lungit pe întreg bulevardul, chiar de la cazărmi prin alăturarea echipelor cu torțe de la regimente. Prin mijlocul orașului către centru se prăvălea, cu cântece și făclii, o coloană ce părea că e o mare de foc aprins în deplasare.

Era atâta însuflețire și înfrățire între elevi, public și ostași că nu se putea nici vorbi, nici închipui. Cât de mare a fost puterea *protestului* ne-a spus mai târziu un profesor, apreciind: „Cu astfel de oameni suntem siguri că vom mări România în granițele ei naționale, cu prima ocazie ce ni se va oferi”. Și așa a fost.

Ajunși în centrul orașului au vorbit câțiva profesori cu entuziasm în locuțiuni scurte, stârnind aprobarea tuturor. Manifestația a durat până după miezul nopții. Abia pe la orele 4.00-5.00 au început elevii să se adune la școală mergând direct în dormitoare. Se prilejuise o zi de sărbătoare²³.

O confirmare a amintirilor de peste ani ale memorialistului Siliu o avem și din consemnările de epocă ale presei bărlădene. În Buletinul Ligii culturale din aprilie – iunie 1912, se consemna că aceasta a organizat un marș de la „Casa Națională” la Grădina publică, cu prilejul comemorării Basarabiei: „Cortegiul însoțit de societatea muzicală „Armonia” care a înnotat cântecele de vitejie, ajunge la Grădina publică, unde, pe o estradă împodobită cu flori și steaguri, are loc un serviciu religios, cuvântarea lui Stroe Belloescu, corul lui Eugen Bulbuc, orchestra și corul lui V. Buică etc.”²⁴. Întreg numărul publicației a fost, de altfel, dedicat centenarului Răpirii Basarabiei – cu proză și versuri, din care putem reține titluri de articole: „Cum ni s-a răpit Basarabia” semnat de profesorul C. C. Stamboliu, dar și îndemnul „Sus inimile” de G. Alexandrescu²⁵, de asemenea profesor al Liceului „Gh. Roșca Codreanu.”²⁶

Poziția României cu privire la comemorarea raptului Basarabiei este comentată și în presa occidentală. Prezența contelui austriac Berchtold la București, vizita pe care acesta o face regelui la Sinaia, discursul acestuia cu privire la situația din Balcani sunt, într-o pagină din ziarul parizian „Le Temps”, puse în relație și cu durerea pe care poporul român o simte când privește neputincios cum peste Prut rușii jubilează, aniversând un act nedrept.²⁷

Dincolo de precauțiile diplomatice, Regele Carol I evita, în 1912, o călătorie pe brațul Chiliei, motivând că „acolo e prea trist pentru mine din cauza nefericitei pierderi a Basarabiei”²⁸ și mărturisirea apropiatilor că „un singur lucru aș dori să revăd înainte de a muri: restituirea celor trei județe pierdute de țară în timpul domniei mele”²⁹.

Note :

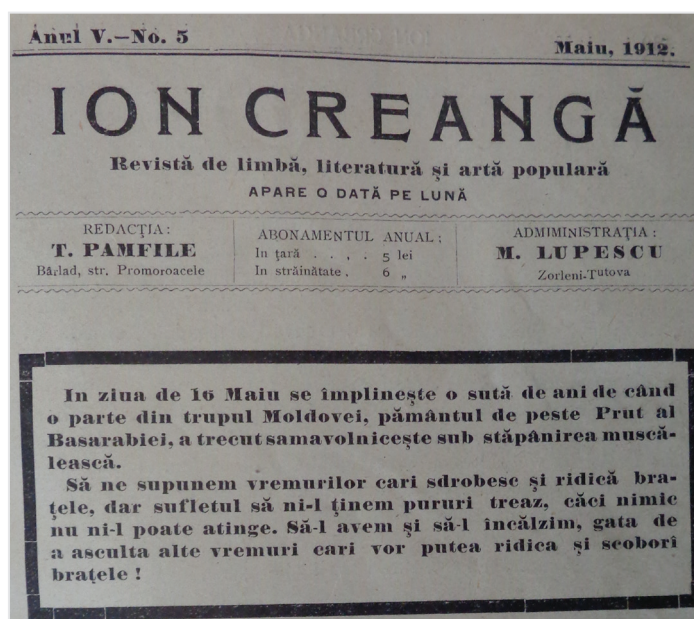
1. Pe 16 mai 1912, din inițiativa avocatului Take Policrat, s-a trimis următoarea telegramă președintelui Dumei rusești, la Petersburg: „Cu prilejul centenarului pierderii Basarabiei, România, care acum un veac a îndurat această pierdere fără știrea și voia sa, ridică din nou eterna și istorica sa protestare contra nedreptății politice, care desparte fiii aceluiasi popor, aceleiasi națiuni, în interesul politic al celui mai puternic. Poporul rus și poporul român legați prin aceeași religie, nu vor putea consacra niciodată această politică, ce-i face să-și piardă încrederea, simpatia și solidaritatea mutuală, pentru același ideal: Dreptatea, Umanitatea și Credința între popoare. În Europa orientală, rușii și românii au același mare rol: răspândirea civilizației și păstrarea libertății popoarelor pentru a se bucura cu toții de aceste binefaceri. Încrezători în simțămintele de dreptate și de onoare a celei a treia Dume rusești, sperăm că Rusia Nouă nu va face o sărbătoare din doliul unei națiuni vecină și amică. În contra oricarui șovinism, amintirile din 1877 nu pot fi uitate. Este o datorie de onoare a Dumei a treia de a pronunța cuvântul de dreptate, de prietenie și de fraternitate între popoarele noastre. În acest mare moment istoric, nu uitați că o națiune întreagă de 14 milioane suflete așteaptă cuvântul vostru ultim pentru a ști dacă viitorul ne păstrează prietenia și încrederea voastră.” Vezi și ***, *Centenarul răpirii Basarabiei. O telegramă pentru președintele Dumei*, în „Adevărul”, nr. 8145, 17 mai 1912, p. 2.
2. C. I. Stan, *Centenarul răpirii Basarabiei (16 mai 1812-16 mai 1912)*, în „Destin românesc”, 1997, nr. 2, p. 59.
3. Printre altele, a fost pusă în mod solemn piatra de temelie a statuii țarului Alexandru I, la 17 mai 1912, pentru care se strânseseră cu ușurință 700.000 de ruble. Statuia a fost inaugurată la 3 iunie 1914. Monumentul, ridicat în fața Mitropoliei din Chișinău, îl înfățișa pe împărat stând în picioare, figura lui de bronz fiind așezată pe un postament din granit de culoare roz, spre care duceau 7 scări din același granit. Postamentul avea în față un altorelief reprezentând două femei. Una din ele, simbolizând Rusia, o îmbrățișează pe cealaltă, al cărei chip simbolizează Basarabia. Dinu Postarenco, *O istorie a Basarabiei în date și documente (1812-1940)*, Editura Cartier, 1998, p. 154.
4. I. Negrei, V. Mischevca, *Protestele de la 1912 cu ocazia centenarului răpirii Basarabiei*, în „Revista de istorie a Moldovei”, Nr. 2 (90)/2012, p. 97.
5. ***, *Rușii despre jubileul Basarabiei*, în „Evenimentul”, nr. 66, 23 mai 1912, p. 1.
6. Ion Constantin, Ion Negrei, Gheorghe Negru, Ioan Pelivan, *părinte al mișcării naționale din Basarabia*, ediția a II-a revizuită și adăugită, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2011, pp. 75-81.
7. <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/comemorarea-pierderii-basarabiei-la-concurenta-cu-serbarile-regalitatii-si-cu-inaugurarea-statuii-lui-cuza>
8. *Ultime informații*, în „Opinia”, nr. 1544, 31 martie 1912, p. 3.
9. ***, *Inaugurarea statuii lui Cuza Vodă*, în „Opinia”, nr. 1576, 26 aprilie 1912, p. 3.
10. Andi Mihalache, *Mănuși albe, mănuși negre. Cultul eroilor în vremea dinastiei Hohenzollern*, Editura Limes, Cluj Napoca, 2007, p. 181.
11. <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/scandal-politic-in-jurul-statuii-lui-cuza-din-iasi>
12. Strânse ulterior în N. Iorga, *Neamul românesc din Basarabia*, vol. I-II, București, 1995, 1997. Nicolae Iorga călătorise cu greu dincolo de Prut, în 1905, când în suita cărților sale despre românii de pretutindeni, publicase cartea *Neamul românesc în Basarabia*. În 1912 el fusese cel care încercase pentru prima dată o sinteză de istorie a ținuturilor românești de peste Prut: *Basarabia noastră. Scrisă după 100 de ani de la răpirea ei de către ruși*. Merită a fi menționate primele rânduri ale acestei lucrări: „Deschidem această carte, menită să arate viața curat românească a Basarabiei timp de atâtea veacuri până în anul nenorocit al răpirii, 1812, de

care ne amintim astăzi cu durere adâncă, dar nu fără speranțe, la 100 de ani după această pierdere națională, prin afirmare a unui fapt, pe care împotriva mărturiilor istorice, nici un interes politic, nici o patimă antiromânească și nici o slugarnică lingușire față de stăpânii de astăzi nu-l poate răsturna: că viața istorică a așa numitei Basarabii începe cu domnia Moldovei..." Tot atunci, într-o ședință a Academiei Române, N. Iorga prezenta comunicarea intitulată *Însemnătatea ținuturilor de peste Prut*.

13. Inclusiv revista bărlădeană „Ion Creangă”.
14. <http://jurnalul.ro/special-jurnalul/centenarul-unei-mari-nedreptati-cum-au-fost-comemorati-in-1912-in-romania-cei-100-de-ani-de-la-raptului-basarabiei-613057.html>
15. *Ibidem*.
16. Suita de analize publicată în „Viața românească”, una dintre puținele reviste românești care menționa în mod frecvent stările de dincolo de Prut.
17. Gheorghe N. Silion (31 martie 1895, Dragomirești, Tutova – 9 octombrie 1992, Bârlad, Vaslui). Între anii 1909-1915 a urmat cursurile Școlii Normale „Principele Ferdinand” pe care le absolvă la 20 martie 1915. Vezi și Marcel Proca, *Bârladul în Primul Război Mondial (IV. 1)*, în „Elanul”, nr. 182, pp. 1, 13-17; idem, *Bârladul și Marele Război*, Editura Sfera, Bârlad, 2017, p. 208.
18. Gr. Constantinescu Rîmniceanu.
19. Cu referire la Imperiul Țarist.
20. Profesor de geografie și fizică. Gh. Silion îl descrie ca fiind „naționalist”. „Era profesor de înaltă ținută și în vorbă și în port. Îmbrăcat întotdeauna cu haine noi, curate și bine aranjate, cu înfățișare de savant, cu o barbă mare și frumos tunsă, cu mustățile potrivite și părul aruncat peste cap, avea o înfățișare deosebit de plăcută. Statura îi era mică și mersul nervos și sigur. Vorbea repede la explicații cu o înfățișare de *nabab* studios, care-și depăna teza cu siguranța cunoștințelor[...] Când un elev spunea ceva de suferințele românilor din Transilvania se entuziasma și ne completa cu o frumoasă lecție de patriotism. Când ne vorbea el așa, elevii clasei erau numai *urechi și ochi*.” Gh. Silion, *Amintiri*, în mss.
21. Paul Constantinescu (1879–1951), profesor de limba română și director al Școlii Normale (1911–1912, 1918–1922, 12 noiembrie 1931–20 august 1932), profesor de limba română și latină la Liceul „Gh. Roșca Codreanu” (septembrie 1907 – 10 aprilie 1908, 1909–1911, 1 septembrie 1923 – 31 august 1926, 1932–1936). Vezi și Paul Constantinescu. *Evocări*, volum omagial îngrijit de Serghei Coloșenco, Editura Sfera, Bârlad, 2011.
22. Referire la perioada comunistă, când memorialistul consemnează cele întâmplate.
23. Gh. Silion, *op. cit.*
24. „Liga culturală” (Buletin), Bârlad, nr. 2, aprilie – iunie 1912; Mirela Proca, Marcel Proca, *Viața cotidiană în Bârladul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea*, Editura Sfera, Bârlad, 2011, p. 86.
25. Gheorghe Alexandrescu (1877, Brănești-Tutova – ?). Absolvent al Liceului „Gh. Roșca Codreanu” (1898). Licențiat în latină și filosofie în București. Audient la Berlin în Filologie clasică și Pedagogică. După examenul de capacitate, devine profesor la Liceul „Gh. Roșca Codreanu” (26 ianuarie 1904 – 1 septembrie 1923), unde a predat limbile română, germană și latină. Director al liceului (1910–1912). A făcut parte din comitetul de conducere al Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române din Eparhia Hușilor; Filiala Tutova înființată de Elena Th. Emandi (1913). În perioada interbelică s-a transferat la Liceul „Gheorghe Lazăr” din București, unde a fost director între anii 1925–1929. A condus o perioadă publicația „Orpheus”. Revistă pentru cultură clasică, care a apărut la București (de 5 ori pe an) între 1924–1928.
26. 3. Ion Oprea, *Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei bărlădene. 1870–2008*, Editura PIM, Iași, 2008, p. 368; Mirela Proca, Marcel Proca, *op. cit.*, p. 196.
27. <http://jurnalul.ro/special-jurnalul/centenarul-unei-mari-nedreptati-cum-au-fost-comemorati-in-1912-in-romania-cei-100-de-ani-de-la-raptului-basarabiei-613057.htm>
28. Grigore Antipa, *Câteva amintiri despre regele Carol I*, Imprimeria Națională, București, 1939, p. 14.
29. Sabina Cantacuzino, *Din viața familiei Ion C. Brătianu*, vol. II, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Elisabeta Simon, Editura Albatros, București, 1996, p. 6.

Elevul normalist Gh. Silion cu familia.

Număr din revista „Ion Creangă”, apărut în mai 1912, cu un text în chenar negru.

SCRISOARE DIN BASARABIA

Înainte de ruperea relațiilor diplomatice cu România (decembrie 1917), prin decizia guvernului bolșevic condus de Lenin, armata rusă, oficial aliată până la acea dată, fusese cuprinsă de un intens proces de bolșevizare. Violențele de tot felul, însoțite de jefuirea românilor de pe ambele maluri ale Prutului, au provocat suferințe nemărginite și pierderi de vieți omenești. Situația populației din Basarabia, îndeosebi a majorității românești, s-a agravat din momentul încetării raporturilor statale între Regatul României și Republica Sovietelor. Salvarea a venit din partea Regelui Ferdinand și a guvernului de la Iași care au hotărât trimiterea unor unități militare în teritoriul cuprins de anarhie. Între acestea, s-au aflat și militari din Regimentul 5 Călărași, cantonați la Bârlad, conduși de maiorul Emanoil Boteanu, care au operat în județul Cetatea Albă, unde trăiau numeroși etnici germani. Aceștia și-au manifestat, prin diferite modalități, recunoștința față de acțiunea eliberatoare.

Este relevant documentul descoperit în arhiva de familie, pe care îl publicăm integral, anume o scrisoare, din 18 martie 1921, a unui grup de elevi săraci de la Școala medie germană Werner și Școala Normală germană, ambele funcționând în comuna Sărata, județul Cetatea Albă. Autorii scrisorii îi mulțumesc maiorului Boteanu pentru ajutorul ce li s-a acordat, răspunzând cu iubire la „cel mai neprețuit dar, iubirea” și promițând că vor fi „buni Români”. Fraza finală: „Fericire, glorie și Pronia cerească să aibă în pază acest popor – Români”, exprimă sentimentele sincere ale germanilor din Basarabia, ai căror delegați au votat în Sfatul Țării, pe 27 martie 1918, unirea Basarabiei cu România.

Precizăm că maiorul Emanoil Boteanu (? 1880-1938) era, la data primirii scrisorii, colonel în cadrul Comendurii Garnizoanei Bârlad.

Elena MONU

18 martie 1921

Comuna Sărata
Județul Cetatea Albă
Basarabia

Domnule Maior (Emanoil Boteanu),

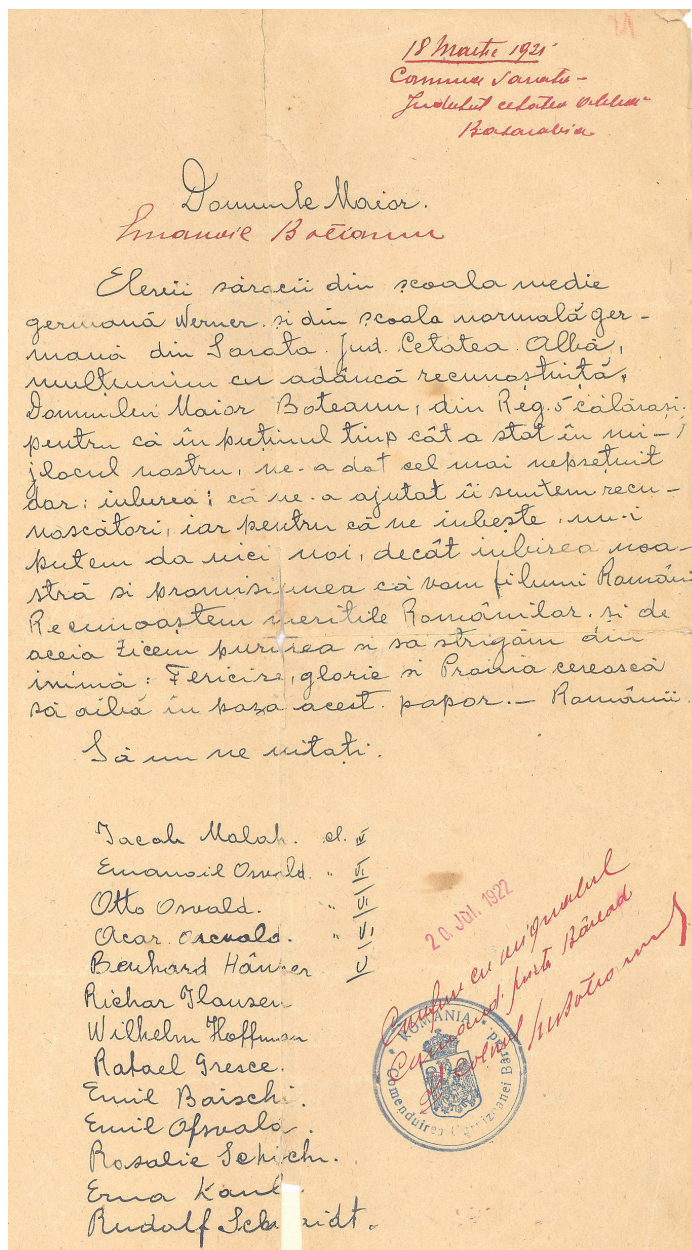
Elevii săracii din școala medie germană Werner și din școala normală germană din Sarata jud. Cetatea Albă, mulțumim cu adâncă recunoștință Domnului Maior Boteanu, din Reg. 5 Călărași, pentru că în puținul timp cât a stat în mijlocul nostru, ne-a dat cel mai neprețuit dar: iubirea; că ne-a ajutat, îi suntem recunoscători, iar pentru că ne iubește, nu-i putem da nici noi decât iubirea noastră și promisiunea că vom fi buni Români.

Recunoaștem meritele Românilor și de aceea zicem pururea și să strigăm din inimă: Fericire, glorie și Pronia cerească să aibă în pază acest popor: Români.

Să nu ne uitați.

Jacob Malah cl. IV
Emanoil Osvald cl. VI
Otto Osvald cl. VI
Oscar Osvald cl. VI
Benhard Hanner V
Richar Hausen
Wilhelm Hoffman
Rafael Gresce
Emil Baischi
Emil Ofsvald
Rosalie Schich
Erna Kaul
Rudolf Schmidt

Înregistrat la Comenduirea Garnizoanei Bârlad, cu mențiunea Conform cu originalul, la data de 20 iulie 1922, cu numele destinatarului, colonel Em. Boteanu.

ION BUZDUGAN. LEGĂTURI AFECTIVE CU SCRIITORI BĂRLĂDENI

Ion Buzdugan (1887–1967), erou al Unirii Basarabiei cu Țara (27 martie 1918), a fost secretar al Sfatului Țării de la Chișinău, calitate în care a redactat „Actul Unirii”. Poet și traducător, este autorul volumelor de poezii : „Miresme din stepă” (1922), „Țara mea” (1928), „Păstori de timpuri” (1937), „Metanii de luceferi” (1942). Cunosător de finețe al limbilor rusă și slavonă, a tradus din Pușkin („Țiganii”, „Evgheni Oneghin”, cu un eseu introductiv de Perpessicius) și din poezii moderni ruși (Alexandr Blok, C. D. Balmont, Serghei Esenin, Valeri Briusov etc.). Este, de asemenea, autorul unor importante culegeri de folclor: „Cântece din Basarabia”, vol. I, Chișinău, 1921, vol. II, Craiova, 1928. Prieten cu A. Vlahuță, Ion Buzdugan a fost unul din cei dintâi membri ai Academiei Bârlădene.

În anii senectuții, Ion Buzdugan continua să aibă legături cu scriitorii bârlădeni, oriunde s-ar fi aflat ei în țară. Scrisorile pe care le reproducem în numărul de față, aflate în arhiva C.D. Zeletin, sunt un exemplu. Pe C. D. Zeletin îl cunoscuse în urma recomandărilor epistolare ale lui G. Tutoveanu, adresate atât lui I. Buzdugan cât și lui V. Voiculescu și G.G.Ursu. (De altfel, Ion Buzdugan avea să-i scrie, la rândul lui, o scrisoare lui V. Voiculescu vorbind despre C. D. Zeletin, semnalare în urma căreia cei doi s-au și cunoscut.)

Ion Buzdugan l-a apreciat mult și l-a iubit pe C. D. Zeletin, care a scris despre el („Taina poetului Ion Buzdugan”, în volumul de eseuri și evocări, „Gaură-n cer”, Editura Athena, 1997). Scrisoarea comună trimisă în anul 1957 de Ion Buzdugan și G.G.Ursu lui C.D.Zeletin, aflat în stagiul la Spitalul de adulți din Constanța, este importantă pentru că ea conține primele ecouri ale poeziilor tânărului medic intrate în atenția lui Perpessicius. Găsim aceste ecouri în scrisoarea maestrului Perpessicius, cum îl numește G. G. Ursu, care o retranscrie introducând-o în același plic, pentru a-i face o bucurie corespondentului de la malul mării. Poezia „Măinile lui Enescu” avea să se bucure de o carieră să-i zicem semiclandestină, ajungând să fie prețuită de personalități ale spiritualității noastre, între care C. Rădulescu-Motru, V. Voiculescu, Tudor Vianu.

ION BUZDUGAN către PERPESSICIUS

10 iunie 1957

Scumpe maestre,

De curând v-am vorbit despre bucuria descoperirii unui tânăr și talentat poet, pe care intenționez să vi-l prezint, dar la sugestia prietenului nostru drag, poetul G. Tutoveanu, vă trimit de mai nainte patru estafete, patru poezii, de-o rară frumusețe, pentru a se prezenta în fața dumneavoastră, în așteptarea verdictului marelui critic contemporan, Perpessicius.

Vă trimit următoarele poezii ale noului poet²⁾, nesemnate încă:

1. Măinile lui Enescu
2. Albinelor
3. Actorii
4. Poeziei

Alături de înfrigurata așteptare a poetului, aștept și eu pronunțarea cuvântului decisiv al maestrului criticii românești.

Cu drag,

Ion Buzdugan
București, str. Vlad Județul 21, Raion T. Vladimirescu

ION BUZDUGAN și G. G. URSU către C. D. ZELETIN

Studentului Dada Dimoftache
Strada Ștefan cel Mare 133
Spitalul de adulți nr. 1, Constanța

[Exp.] Prof. G. G. Ursu,

Aleea Frigului 6, Raionul N. Bălcescu, București

București, 31 iulie 1957

Scumpe nepoate¹⁾ și iubite poete,

Am întârziat cu răspunsul la scrisoarea marelui poet pentru motivul binecuvântat că am așteptat să-ți fac o surpriză plăcută, trimițându-ți odată cu aceste rânduri și scrisoarea de o rară frumusețe a prietenului meu Perpessicius – Maiorescu

Evocând
Basarabia...
Ion Buzdugan
și C. D. Zeletin,
București, 1957.

al zilelor noastre – , prin care, în calitate de cel mai mare critic al nostru, îți încunună fruntea gânditoare de poet cu laurii gloriei de poezie adevărată, pe care o vede în scrisul matal. Iată un lucru care m-a bucurat nespun de mult și m-a făcut să-mi tresalte sufletul la gândul cum îți vei lua zborul de vultur peste cele mai înalte piscuri ale poeziei românești. Îți urez ca Preaînaltul să-ți binecuvânteze mărețul avânt spre strălucitorul pisc al Olimpului.

Rog să transmiți prietenilor matal, în frunte cu Domnul profesor, poetul Grigore Sălceanu cu familia, distinsele mele omagii și salutări prietenești. Te îmbrățișează pe mata și pe Gabriela²⁾,

unchiul

I. Buzdugan

1) Cum legăturile lui Ion Buzdugan erau supravegheate îndeaproape de securitate, bătrânul poet hotărâse să mi se adreseze cu formula *nepoate*, iar eu să-i spun *Moș Nicu*, pentru a disimula prin presupuse legături de rudenie adevărata rațiune a întâlnirilor noastre: cea patriotică și literară. Cu aceste apelative ne-am adresat unul altuia până ce el a murit. Poetul Virgil Cărianopol era convins că suntem neamuri și chiar mă numește în amintirile sale „nepotul lui Ion Buzdugan”. (C.D.Z.)

2) Gabriela Dimoftache, elevă, se afla și ea la mare, împreună cu fratele ei, Dada Dimoftache (C.D. Zeletin), care-și efectua practica de vară la Spitalul de adulți din Constanța.

(În același plic)

Dragă prietene,

Astăzi am avut o bucurie într-adevăr rară – scrisoarea lui Perpessicius despre poeziile matal, care dă o înaltă apreciere în special „Măinilor lui Enescu”. Îmi permit să nu fiu de acord cu maestrul Perpessicius, pe care-l consider cel mai subtil critic și interpret al poeziei, într-o anumită apreciere a sa. Eu cred că poezia dedicată Poeziei, dacă nu e la nivelul „Măinilor lui Enescu”, e totuși foarte originală și sugestivă. De aceea, în numele prieteniei noastre, te oblig să mi-o transcrii cu primul prilej ca s-o am în colecția mea de bijuterii literare.

Aștept ca pentru fiecare din „Medalii”⁽¹⁾ să am o apreciere de câteva rânduri, câteva epiteze calificative, pozitive sau negative. Nu te uita că ești prea tânăr, căci am încredere totală în gustul matal.

Am căutat să transcriu cu multă atenție scrisoarea maestrului Perpessicius, ca s-o ai ca document al primelor zboruri spre înălțimi.

M-a bucurat vestea că ai trăit ceasuri de adevărată elevație spirituală în casa poetului și profesorului Sălceanu. Aș vrea să-l cunosc, cu atât mai mult cu cât, având aceeași meserie, slujim în același cult literar.

Prieten de-o viață:
scriitorul G. G. Ursu

Te rog să confirmi repede primirea acestei scrisori. D-l I. B. mă asaltează mereu la telefon (52014, de acasă) dacă am trimis recomandarea promisă.

Cu dragoste și prețuire,
G. G. Ursu

1) G.G. Ursu scrisese un volum de poezii, intitulat „Medalii”, în vers amplu (hexametrul și nu numai), cu tramă epică, închinat unor figuri literare de însemnătate: M. Eminescu, Veronica Micle, Titu Maiorescu, Ion Creangă etc., comentate de mine în vara aceluiași an într-un ciclu de scrisori. Volumul a rămas nepublicat. (C.D.Z.)

(În același plic)

PERPESICIUS către ION BUZDUGAN

București, 28 iulie 1957

Iubite Buzdugan,

Am citit textele ce mi-ai încredințat și impresia primei lecturi s-a păstrat nealterată. E neîndoios că ne aflăm deasupra aceluși nivel, hotărâtor, care decide de originalitatea cuiva. Tânărul autor al celor patru piese mie comunicate, e un poet. Cât de mare, cât de personal, cu ce perspectivă – iată chestiuni și probleme pe care sigur viitorul, cu colaborarea, evident, a celui în cauză, le va decide. El singur va hotărî și calea inspirațiilor viitoare și reușita lor. El singur va limpezi apele și va favoriza cristalizarea unor poezii de ineditul și de perfecțiunea „Măinilor lui Enescu”^(*).

E cert, de pildă, după a mea modestă opinie, că poezia „Albinelor” e și confuză și convențională, că „Poeziei” se resimte de oarecare didacticism, că spiritualul sonet „Actorii” pătimește în versul penultim, care ar suna mai bine : Laerte-și unge părul cu pomadă (La-er-te etc. decât: *Își unge Laerte = Laer-te...*). În schimb, cine a putut să-nchidă, în patru strofe numai, un omagiu de-atâta originalitate ca acela din poezia „Măinile lui Enescu”, are datoria să fie cât mai exigent cu sine.

Totul e minunat în acest silogism poetizat, și condensarea, și imaginile sugestive, precum aceea a ielelor plânse la izvor pentru că au fost înnebunite de o scripcă vrăjită și explicația din strofa finală, a integrării în armonia cerurilor.

Nu-mi rămâne decât să doresc tânărului curtean al Muzelor, anonim astăzi, un nume mâine, un viitor dintre cele mai generoase pe drumul, destul de accidentat, al literelor.

Cu cele mai bune sentimente,
al d-tale
Perpessicius

(Conform cu originalul, G.G. Ursu, 31 iulie 1957, București)

^(*) Despre poezia „Măinile lui Enescu”, cf. Perpessicius, „Sonetele lui Michelangelo” și Viorel Cosma, „Enescu sub „microscop”, ambele în crestomația *Omagiu C.D. Zeletin 70*, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Bacău, Centrul Internațional de Cultură și Arte „George Apostu” Bacău, 2005, 570 p., și „Perpessicius sau Pentru ca fresca să nu se șteargă”, în volumul de eseuri C.D. Zeletin, „Amar de vreme”, Editura Vitruviu, București, 2001, pp. 134-160.

C. D. Zeletin lângă Perpessicius, București, 1968

PERPESICIUS către C. D. ZELETIN

DSale Domnului Int. C. Dimoftache, Casa Copilului 1
Bulevardul Miciurin 7, Raionul Stalin, București

[Exp.] Perpessicius
Str. M. Eminescu 122, Raionul 1 Mai, București

București, 23 Nov. 1958

Scumpe domnule Dimoftache,

Nu din vreo simetrie oarecare am lăsat să treacă o lună întreagă de la epistola dtale și până astăzi. Răspunsul e gândit mai demult, aproape, așa zice, de a doua zi după lectura textelor ce ai binevoit să-mi trimiți. Le-am citit încă de atunci, așa cum le-am recitat și astăzi, înainte de începe ăst răspuns și impresiile nu sunt altele, poate chiar sporite de răstimpul celor treizeci de zile, anoste și prozaice și pline de toate bălăriile imaginabile.

N-are nici un rost să-ți spun că sunt frumoase, că-mi plac și să mă opresc la cutare versuri din „Lumină”, din „Moartea florilor” din „Sonete” sau „În pădure”, să le distilez imagina și sensul și să-mi exprim satisfacția. Este cert că textele ce mi-ai trimis, ca și cele anterioare, printre care „Măinile lui Enescu”, atestă un poet stăpân pe tainele poeziei și, ceea ce-mi pare mai prețios ca toate, un poet cu bogată viață interioară. În astfel de cazuri, personal, nu văd decât o singură cale: ieșirea la lume, cum zici dta, citând pe Sadoveanu. Contactul cu publicul și mai ales cu tiparul e cea mai bună școală pentru un scriitor, care și-a drămuț și cuvintele și ecourile lor, și dta ești dintre aceștia.

Din nefericire, ziua de azi e prea aspră. Dacă ar fi pe vremea când dirijam sau aveam vreun cuvânt hotărâtor în redacția vreunei reviste, poeziile dtale ar fi apărut sau rând pe rând, sau în bloc și ar fi marcat o zi festivă în calendarul literar. Cine are, astăzi, curajul să încerce o asemenea aventură? Mai pățit ca mulți alții și experimentând pe propria mea piele, devenită toval, jigniri peste jigniri, mă uit cu grijă și cu frică la frumoasele dumitale pagini și nu îndrăznesc să le încredințez deocamdată nimănui, deși printre cei ce conduc sunt și poeți de talent și, într-un fel, cunoștințe accesibile, cu care poate s-ar putea sta de vorbă. Când mă gândesc însă că s-ar putea

să sufăr pentru versurile dtale, văzându-le fie neînțelese, în stricta și totală lor poezie, fie turnate în felurite cântăruri, prefer să mă opresc deocamdată. La întoarcerea, pe 5 dec., a lui Tudor Vianu de la Paris, voi încerca să i le supun lecturii lui și, dacă va fi de acord, să le încredințez *Vieții Românești*, în al cărui colegiu redacțional este.

Scrisoarea, cu care ai însoțit poeziile, e mult prea răspicată ca să nu ne înțelegem. Dacă am insistat asupra celor de mai sus e numai pentru că, totuși, poeziile dtale ar trebui tipărite și tipărite numai așa cum le-ai gândit și realizat dta.

Dacă voi avea vești de un fel sau altul îmi voi face plăcerea să te vestesc, fie prin poștă, fie prin amicul nostru comun poetul Ion Buzdugan, pentru care nu mai am nici o veste cam de vreo lună.

Până atunci, primește, scumpe domnule Dimoftache, salutări din cele mai prietenești, dimpreună cu urările de spornică lucrare.

al dtale

Perpessicius

C. D. ZELETIN

Măinile lui Enescu

Cum poate pala veșnicie,
ce altădată v-a aprins,
să-ncheie astăzi mărturie
cumpitei ore când v-ați stins?

În lumi de basme adumbrite,
stau iele plânse la izvor,
c-au fost de-o scripcă-înebbunită
întâia oară-n viața lor...

Poate v-a dat Acel ce ține
vâltori de aștri împrumut
în degete scânteii din Sine
și-acum le cheamă în ținut,

să le fixeze pe vecie
în locul care-a așteptat,
căci altfel, marea armonie
a cerului s-ar fi surpat.

(1955)

George Enescu interpretând Poema
lui Ernest Chausson, la 15 septembrie 1952.

MIHAI LUCA

MANUAL DE LIMBA ROMÂNĂ CENTENAR

Sperăm, cu mare încredere și optimism, că această prezentare a **manualului centenar** apărut la una din cele mai reprezentative edituri din istoria tiparului românesc, alcătuit de două dintre cele mai valoroase nume ale Academiei Române din secolul trecut – Mihail Dragomirescu¹ și Gh. Adamescu² – și ajuns la ediția a IV-a „Tipărită în 4000 de exemplare” pentru „Clasa VI secundară de băieți și fete”, să atragă atenția astăzi Ministerului de resort care are în program, printre primele obiective, editarea de manuale pentru toate disciplinele menite să răspundă exigențelor unui învățământ de calitate superioară și nu fluctuant și fără clarviziune.

Manualul conține în „Cuprins” următoarea structură:

Partea I. Forme literare primitive.

A. Forme lirice. I. *Doine*, cu cinci subdiviziuni pentru provinciile României Mari: a. *Doine* din România, b. din Basarabia, c. din Ardeal, d. din Banat, e. *Cântece* din Macedonia. II. *Bocet* din Bucovina. *Bocet* din Basarabia. III. *Cântece de lume*. IV. *Hori* sau *strigături*. B. Forme dramatice.

Partea a II-a. Literatura cultă. I. *Poezia lirică*. Aici sunt prevăzute: 1. *Pastelul*. 2. *Idila*. 3. *Elegia*. La acest punct, din șapte exemple, cinci aparțin lui Eminescu. 4. *Oda*. *Poezia lirică*. Caracterizare. Speciile. *Oda*. *Satira*. *Contemplațiunea*. II. *Poezia dramatică*. III. *Genul retoric*.

Remarcăm, în mod excepțional, exemplele antologate în acest valoros manual.

Astfel că fiecare cuvânt din terminologia literară tratată este însoțit de explicații succinte, definiții concentrate și clare pentru fiecare specie literară, cu exemple dintre cele mai edificatoare.

Și acest aspect este valabil pentru tot manualul. Ne vom rezuma să probăm doar prin câteva exemple.

La Poezia dramatică primitivă:

După o scurtă „Caracterizare generală”, sunt enumerate felurile acestei specii: 1) *Vicleimul*. 2) *Jocul păpușilor*. 3) *Plugușorul*. 4) *Orațiile de nuntă* (după ce la pagina anterioară găsim următoarea *Observație*: „Această bucată este varianta tradițională, dintre multe altele care se obișnuiesc a se recita și juca pe la casele oamenilor în Sărbătorile Crăciunului (25 decembrie – 9 ianuarie) de către copii costumați și reprezentând deosebite personaje despre care se vorbește aici. Este *Vicleimul* sau *Irozii*.”

Pentru noțiunea de *elegie*, printre exemple, este citată poezia „*Melancolie*” (pp.48-49), cu *Observația*: „În această elegie,

Eminescu comparându-și sufletul cu o biserică părăsită, exprimă adâncă durere că și-a pierdut credințele de altă dată și nu se mai poate cunoaște pe sine însuși.”

Pentru această specie, autorii manualului oferă trei exemple din autori: Gr. Alexandrescu, „*Miezul nopții*”, „*O noapte pe ruinele Târgoviștei*” a lui I. Heliade Rădulescu” și cinci poezii (elegii) de M. Eminescu: „*Melancolie*”, „*Ce te legeni, codrule*”, „*Sonet*” (Veneției – cu explicația versificației ca și la a cincea elegie, n.n.), „*S-a dus amorul*” și „*Mai am un singur dor*”. Pentru fiecare dintre cei trei poeți, câte o foarte scurtă biografie cu portretele lor.

Pentru odă, autorii au ales „*Cinci mai 1821*” (p.53) în vreo 18 strofe de Alessandro Manzoni, în traducerea lui N. Ținc.

În scurta biografie, prezentarea autorului este semnificativă la încheiere: „Totuși șederea sa în Franța îl făcu să fie adesea ecoul evenimentelor de acolo, și putu să plângă în bucata «*Cinque Maggio 1821*», de o sublimă duioșie, tristul sfârșit al lui Napoleon I, cu tot răul ce știa că acest erou făcuse patriei sale” (pp. 53-56).

În cuprins, așa cum l-am inserat, sunt celelalte capitole cu antologia corespunzătoare, scurtele biografii, observații foarte concise și precise etc.

La capitolul „*Poezia dramatică*” sunt tratate: tragedia („*Antigona*”, de Sofocle, „*Andromaca*”, de Racine), drama

romantică („*Macbeth*”, de Shakespeare – aici este dat eronat anul nașterii autorului 1555 în loc de 1564, n.n. – „*Despot-Vodă*”, de V. Alecsandri) și comedia („*Avarul*”, de Molière și „*Conul Leonida față cu reacțiunea*”, de I. L. Caragiale). Acestei părți i s-au acordat pp. 63-271.

Ne vom opri mai mult asupra genului retoric, mai ales că, în bună măsură, în manualele din zilele noastre asemenea preocupare lipsește aproape cu desăvârșire (sau sunt amintite absolut superficial câteva dintre noțiunile de teorie literară care aparțin acestui gen), ceea ce este foarte grav. De unde și puzderia de cuvântări penibile, agramate, chiar stranii, în parlament și în alte ocazii. Firește, în afara unor foarte rare excepții.

Orice manual este o **antologie**. Autorii se opresc asupra celor cinci specii de discurs care aparțin genului retoric:

a) **Discursul politic**. După alegerea lui Cuza, de M. Kogălniceanu; *La Congresul din Berlin*, de M. Kogălniceanu; *Românii și Ungurii*, de Simion Bărnuțiu; *Discursul politic. Caracterizare. Istoric; Proclamația M. S. Regelui Ferdinand în 1916*, foarte concisă și pe care o reproducem pentru oportunitatea excepțională: Sărbătoarea Marii Uniri la Centenar:

„Ostași,

V'am chemat ca să purtați steagurile voastre peste hotarele unde frații noștri vă așteaptă cu nerăbdare și cu inima plină de nădejde.

Umbrele marilor Voevozii Mihai-Viteazu și Ștefan-cel-Mare,

1 Mihail Dragomirescu (1868, Plătărești, jud. Ilfov – 1942), estetician și critic literar român. Prof. univ. la București. Discipol al lui Titu Maiorescu. Membru de onoare al Academiei Române.

2 Gh. Adamescu (1869, București – 1942), istoric literar și bibliograf român. Lucrări: „*Istoria literaturii române*”, „*Contribuții la bibliografia românească*”. A colaborat cu I.-A. Condrea la „*Dicționarul enciclopedic ilustrat*”. Membru corespondent al Academiei Române.

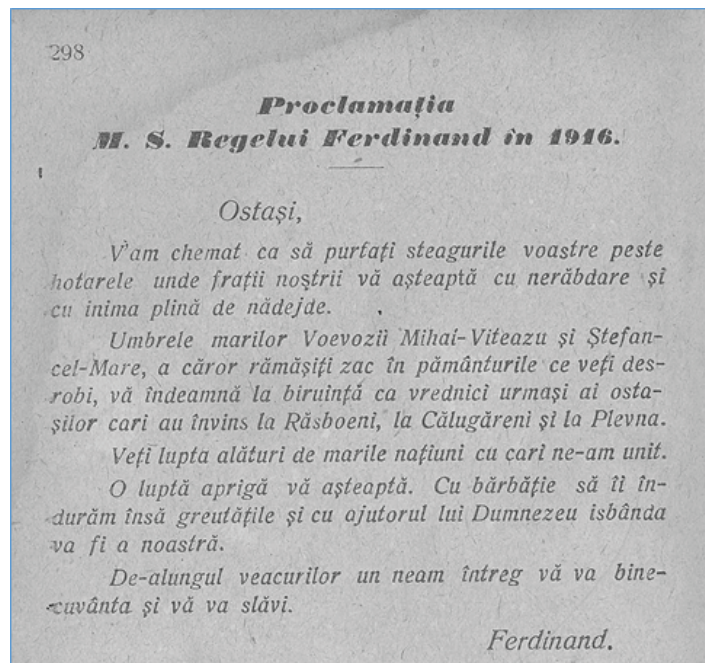
a căror rămășiți zac în pământurile ce veți desrobi, vă îndeamnă la biruință ca vrednici urmași ai ostașilor cari au învins la Răsboeni, la Călugăreni și la Plevna.

Veți lupta alături de marile națiuni cu cari ne-am unit.

O luptă aprigă vă așteaptă. Cu bărbăție să îi îndurăm înșă greutățile și cu ajutorul lui Dumnezeu izbânda va fi a noastră.

De-alungul veacurilor un neam întreg vă va binecuvânta și vă va slăvi.

Ferdinand.”

Ferdinand, Regele nostru „încoronat (în Catedrala Reîntregirii din Alba-Iulia la 15 octombrie 1922) ca suveran al României Mari. Membru de onoare al Academiei Române” (DEI, 1999).

b) **Discursul academic:** *Lupta de la Nicopole*, al Regelui Carol. Ne oprim asupra unui alineat doar: Discursul din 21 martie, în ședința Academiei Române: „În războiul de la 1877 pentru neatarnare, vechea cetate Nicopole a devenit o poziție strategică de mare însemnătate în tot timpul luptelor dimprejurul Plevnei, căci ea a fost baza de operațiune a oștirilor aliate și punctul lor de legătură cu România” (p. 319).

Iar la discursul ocazional, la „Nota introductivă”, după titlul comunicării Regelui Carol „Despre limba română”, citim: „În toate împrejurările Regele Carol a dat tot sprijinul acestei Înalte Instituțiuni culturale și adesea a venit în sânul ei și a făcut diferite comunicări. Între acestea sunt și șapte discursuri privitoare la limba română...”

În ședința Academiei Române de la 23 martie 1884:

„...Țara noastră datorește astăzi Academiei un șir de documente istorice, ascunse până acum și cari au fost scoase din întuneric prin ostenele neobosite ale membrilor ei, răspândind astfel o nouă lumină asupra trecutului neamului românesc. Nu mai puțin însă trebuie să ne ocupăm și de limba noastră, care s-a păstrat neatinsă în câmpiile roditoare ale Dunării, în plaiurile mărețe ale Carpaților, aceste ținuturi încântătoare descrise cu măiestrie și în o limbă așa de curată de poetul nostru popular V. Alecsandri” (p. 327).

În ședința Academiei Române de la 1 aprilie 1905:

„Urările cu cari și de astă dată salutați venirea Mea printre Domniile voastre și credincioasele mărturisiri ce Mi le roștiți din partea Academiei, îmi sunt deosebit de scumpe. Cu aceeași

căldură de inimă vă mulțumesc și vă reînnoesc statornicul Meu interes pentru lucrările D-voastre...” (p.328).

Luați aminte, că voi cita un paragraf din discursul care răscolește sufletul oricărui român de astăzi. *Despre limba română*, de Regina Elisabeta:

„Notă introductivă. În ziua de 21 octombrie 1897 s-a inaugurat noul local al Universității din Iași. La serbarea aceasta au fost Suveranii țării. Regele Carol a rostit un discurs în acea zi.

Tot atunci – căci serbările au ținut mai multe zile – profesorii universitari s-au prezentat Reginei Elisabeta și, prin graiul d-lui Al. Xenopol, i-au spus ce cugetă și ce simte poporul român pentru Regina Sa, pentru scriitoarea care poartă numele de Carmen Sylva. Regina a răspuns prin cuvântarea ce urmează: «Mirată am fost în adâncurile sufletului Meu văzând că Mi-ați săpat numele pe tabla de marmură din lăcașul de unde izvorăște pentru noi învățătura.

Cum am putut merita o asemenea onoare, căci sunt numai un școlar plin de râvnă de a munci și de dorința de a vedea tinerimea urmărind, în același spirit și cu aceeași tragere de inimă și jertfe, calea trasă de cei mai bătrâni?

Adevărat e că învățătorii Mei sunt cei mai minunați ce-i poate arăta scumpa noastră țară – Miron Costin, istoricul plin de patriotismul cel mai curat și mai meșteșugit, – Dosoftei care cu inimă smerită a pus în versuri Psalmii lui David, – Vasile Alecsandri, care cu gură de aur a cântat rostul melodiilor ce urechea lui cea fină le auzea. Aceștia M-au condus drept la izvor, la însăși inima poporului, la acest rubin neprețuit.

Gura poporului e cântecul răpitor al privighetorii, care aduce la auzul nostru sunetele limpezi ale naturii ce ies din freamătul vorbitor al codrilor României și plutesc peste poeni strălucitoare și peste valurile aurite ale câmpiilor și lanurilor noastre.

Din gura poporului tragi învățătură mare și trainică ca din ținuturile nesecate ale tainicului sfinx. Gura poporului e izvorul cel mai limpede, care iese din stâncă sănătoasă, spre a răcori necurmat sufletele setoase. Gura poporului e înțelepciunea nesfârșită. Iar cântecul popular este cea mai înaltă poezie căci el dă viață și viața-i suferință. Cântecul popular este poezia cea mai sublimă căci nimeni nu știe cine l-a făcut. Fiecare l-a cântat pentru întâiași dată sute de ani în șir. Cântecul popular este cea mai profundă poezie; căci fiecare l-a simțit pentru întâiași dată. El curge din veselie și din strigătul de durere, de nădejde și de suferință; și numai acela se poate numi poet care a dat de acest sunet.

Am avut în partea Mea rara fericire de a auzi cântecul României, când era încă ascuns și necunoscut. El m-a făcut de am pătruns inima poporului Meu, parcă aș fi din ea născută.

Dar dintr-însa din nou m-am născut! Căci ce sunt, la acea școală am învățat”.

Și superbul poem în proză, model al speciei, mai continuă, iar noi reproducem finalul vibrant, saturat de emoții și vibrații autentice ale inimii Reginei Elisabeta:

„Tabla de marmură ce ați așezat în sala cea mare a Universității din Iași este destinată să aducă aminte toate acestea.

Ca școlar, și pentru toți școlarii, mulțumesc din toată inima și din inimă plină de bucurie, pentru acest semn de iubire.

Să trăiască toate inimile cele tinere, care vor cânta acest cântec de mii și de mii de ani peste țărâna noastră, sus, spre sufletele noastre! Să trăiască toți școlarii și toți învățătorii!”

Adăugăm doar atât: „De-așa vremi se-nvredniciră cronicarii și rapsozii!” (Eminescu)

Magistral manual!

Este și încheierea apoteotică a autorilor lui.

ELENA MONU

CASA IOAN DUMITRESCU

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, la marginea vetrei târgului medieval Bârlad s-au ridicat zeci de case de către boieri, negustori, intelectuali și membri ai altor categorii sociale. Casele boierești, înconjurate de vii și grădini, erau concentrate cu precădere pe strada Belvedere, care șerpuia de-a lungul Dealului Țuguieța, stradă numită, la 1900, Bulevardul Epureanu, în memoria lui Manolache Kostaki Epureanu (1820–1880), unul dintre făuritorii României moderne.

Perpendiculară pe latura de est a Străzii Belvedere era Strada Aurită, astăzi Mihail Kogălniceanu. Pe partea dreaptă a Străzii Aurite, venind dinspre Strada Mare, numită mai târziu Strada Regală, astăzi Bulevardul Republicii, Ioan Coroiu, boier provenit din răzeșii de la Corodești-Tutova, și-a construit o casă din cărămidă, pe o fundație de pietre de râu. Nu se știe cum va fi arătat acest imobil, dar, *prin analogie* cu cele construite prin epocă, avea numai un cat, adică parter, iar dedesubt era pivnița.

La răsărit, vecin cu Ioan Coroiu, și-a ridicat casele cunoscutul om politic și, în egală măsură, personalitate culturală a Bârladului, Iacob Fătu (1818– 1895). În anii luptei pentru Unirea Principatelor, Iacob Fătu chema elevii Clasului real Codreanu acasă, unde aceștia copiau manifeste unioniste și tot ei le răspândeau, în secret, la Bârlad și în satele ținutului Tutova. A doua casă a lui Iacob Fătu, vecinul lui Ioan Coroiu, situată pe Strada Mare a fost, până la 1890, sediul Școlii Normale de băieți, care s-a deschis la 29 noiembrie 1870.

După mutarea Școlii Normale într-un local nou, Iacob Fătu a concedat casa Gimnaziului Real „Manolache Kostaki Epureanu”, până în 1899; mai târziu, pe același loc a funcționat Școala de Arte și Meserii de Băieți din Bârlad. Relativ la Casa lui Ioan Coroiu, Lupu Kostaki (1851– 1927), menționează în „Amintirile” sale faptul că aici a locuit, în anul 1877, un maior rus care a intenționat – încercare anihilată de prefectura județului Tutova – să instaleze spitale rusești în principalele case din Bârlad. În timpul discuțiilor cu oficialitățile locale despre problema Basarabiei, maiorul și alți ofițeri superiori ruși încartiruiți în casele boierești din oraș dădeau răspunsul stereotip: *Prenez-la si vous pouvez / Luați-o, dacă sunteți în stare*.

La începutul secolului al XX-lea, casa de pe Strada Aurită, aflată într-o stare de degradare, a fost cumpărată de bancherul Ioan(Iancu) Dumitrescu. Noul proprietar a construit pe vechea fundație o clădire impozantă, frumoasă și funcțională care dăinuie de un secol. Resursele financiare necesare au provenit, parțial, din averea soției lui Ioan Dumitrescu, Eufrosina Kostaki Talpan, care stăpânea moșia Valea Lungă, comuna Vinderei, județul Tutova. Prin soția sa, Ioan Dumitrescu s-a înrudit cu membrii vechiului neam Kostaki și a intrat în cercul aristocrației bârlădene reprezentată pe atunci de familiile Palade, Miclescu, Udrea, Juvara, Tuduri, Negre, Emandi.

Dintre rudele care au frecventat casa lui Ioan Dumitrescu, demni de reținut sunt cumnatul său, Lupu Kostaki, prefect de Tutova, care a ocupat timp de trei decenii demnități la nivel național, și nepotul său dinspre soție, diplomatul Grigore

Gafencu (1893–1957), fiul Ralucăi Kostaki Talpan și al inginerului Alexandru Gafencu.

La momentul naționalizării (1952), proprietara casei era unica fiică a familiei, Maria Ioana Dumitrescu (1904–1986). Alungată prin abuz de la Bârlad cât și din conacul de la Valea Lungă, ea s-a stins din viață de mizerie și malnutriție, la București. A fost înmormântată de vara sa, Maria Ecaterina Demetrescu (1909–2001), născută Kostaki, alături de părinții săi, în Cimitirul Eternitatea de la Bârlad.

De reținut și faptul că Ioan Dumitrescu este cel care a înființat Banca Tutovei, astăzi proprietatea BRD, situată pe str. Nicolae Iorga. Atunci când, conform proiectului tehnic al inginerului Nicolae Malaxa, s-au pus bazele Fabricii de Ulei din Bârlad, prima de acest tip din Vechiul Regat (noiembrie 1912), Ioan Dumitrescu, cumnații săi, Emil Juvara, atunci prefect al județului Tutova, Lupu Kostaki și alții au contribuit, fiecare, cu suma de 15.000 de lei aur. Fără aportul financiar al acestora, Fabrica (numită, din 1924, *Mândra*, nume păstrat și astăzi), nu și-ar fi putut începe producția.

Casa Ioan Dumitrescu, Str. Mihail Kogălniceanu nr. 4

CORNELIA BUZDUGAN-HAȘEGANU

(1903–1947)

Fiica lui C.Z. Buzdugan (1870–1930), poet, traducător de poezie italiană și franceză și intelectual de orientare socialistă: a tradus textul „Internaționalei” lui Eugène Potier și este traducătorul integralei dantești: *Infernul*, *Purgatoriul* și *Paradisul*, Cornelia Buzdugan-Hașeganu a fost o poetă plină de har. Profesoară la Cluj, soția profesorului-scriitor Ilie Hașeganu, i-a fost dat să ducă aceeași viață plină de suferințe și de zbucium tragic ca și tatăl său... În timpul unui bombardament de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, s-a aruncat, de spaimă, de la unul din etajele imobilului în care locuia. A supraviețuit, dar a rămas cu grave infirmități fizice și marcată psihic. Scrisul ei s-a bucurat de aprecierea lui N. Iorga și a lui Perpessicius. Este autoarea volumelor de poezii: „Chenar pe marginea războiului”, Brașov, 1942; „Versurile mele”, Brașov, 1943; „Poeme pentru Dumnezeu și pentru oameni”, Brașov, 1946; „Invocări”, Brașov, 1947. A colaborat la revistele: *Adevărul literar și artistic*, *Convorbiri literare*, *Darul vremii*, *Dunărea* (Galați), *Falanga*, *Limba română*, *Miorița* (Galați), *Patria* (Cluj), *Ritmul vremii*, *Societatea de mâine*, *Utopia*(Cluj), *Viața literară*, *Viața nouă* etc.

A publicat în volum traduceri ale tatălui său: „Poezii traduse din poezii moderni francezi, volumul I, Baudelaire”, Brașov, 1942.

Poetă de talent viguros și instruit, beneficiind de un modernism bine filtrat, numai sănătatea i-a lipsit acestei poete, și împrejurări de viață mai prielnice, pentru a fi făcut din ea unul din glasurile cele mai distincte ale liricii feminine românești.

În adolescență, a luat parte la unele reuniuni ale Academiei Bârlădene, venind de la Galați împreună cu tatăl ei.

Deținem informațiile de mai sus de la surorile Olimpia Cârlan, căsătorită Losac'h și Victoria Cârlan, trăitoare în Franța, amândouă fiind prietene cu mama poetei și apropiate de cei trei copii ai ei.

C. D. Zeletin

DUPĂ BOMBARDAMENT

O movilă de moloș,
Un morman de lut și zgură
Care-amurgului îi fură
Tonuri vinete și roz.

Doar atât rămas-a din
Visul primitoare case,
Cu arcate bolți, terase,
Ca-n povești cu Aladin.

Ochii tăi de milă plini,
De-ntristare și de milă,
Mă privesc pășind umilă
Prin sfărmatele ruini.

Unde-i cuibul nostru drag
Cu icoanele-i bătrâne,
Unde paji poznași și zâne
Mâna-și fluturau în prag?

Cărți, covoare vechi, portrete,
Un tezaur de-amintiri,
Rai curatelor iubiri,
Strană sfintelor regrete.

Cetățuie-mânăstire
Ca-ntr-o carte cu gravuri,
Lângă foșnet de păduri,
Cântec dulce de psaltire –

Azi te-ngrop în amintire
Și-o lumină-aprind în sfeșnic:
Basmul meu te-o toarce veșnic,
Renviind din năruire...

Brașov, 31 mai 1944
(inedit)

MIRCEA COLOȘENCO

BINOMUL BACOVIAN POEZIE-MUZICĂ, ÎN VERSIUNE AGATHA GRIGORESCU-BACOVIA

I

Amintirile partenerei de o viață a Poetului, structurate sub formă de aserțiuni privind trăirile socio-spirituale ale acestuia în context muzical, fie ca meloman, interpret la vioară, fie de creator inspirat de arta/știința sunetelor, au fost presărate de-a lungul memorialelor ce i le-a dedicat cu profundă înțelegere de după trecerea lui în lumea eternă: *Bacovia. Viața poetului* (EPL, 1962, 364 p. + ilustrații), *Poezie sau Destin. Viața poetei* (Editura Eminescu, 1971, 305 p.), *Poezie sau Destin. Bacovia. Ultimii săi ani* (Editura Cartea Românească, 1981, 245 p.), carte redactată până la 5 noiembrie 1975, după care dată se consemnează: „urmează volumul IV”, fără altă explicație, proiect rămas nefinalizat de autoare, decedată peste puțin timp (12 octombrie 1981), la 86 de ani.

Cât privește volumul autoarei, apărut postum, titrat *Posteritatea Poetului Bacovia* (Editura Bacovian, București, 1995, 174 p.), acesta are o situație incertă: nu este însoțit de nici o indicație (prefață, notă asupra ediției, redactor de carte etc.) privind manuscrisul lucrării. Moștenitorul drepturilor de autor, Gabriel Bacovia (8 nov.1931–24 ian.1999), aproape inconștient, pensionarul Azilului de bătrâni din Bacău, nu putea să dea nici o procură, iar fiul și nora sa au refuzat orice succesiune (cf. *Certificat de moștenitor nr. 51/20.04.2000*). Așadar, cazul este suspect de orice interpretare în defavoarea autenticității textelor (numerotate aiurea), iar Editura, protejându-și adresa!?

Textul prezentului eseu este dactilografiat, contrasemnat de autoare cu cerneală neagră și datat: 11.IV.1981, aflat în posesia Filialei județene Iași a Arhivelor Naționale Istorice, *Fondul Familial Bacovia*.

Distinsa autoare subliniază cu informații concrete faptul că Bacovia avea har muzical din fragedă copilărie, manifestat cu seriozitate la anii școlarității băcăoane, în cadrul serbărilor publice, atât ca solist instrumentist la vioară, cât și ca dirijor al orchestrei liceale. De precizat faptul că, în afara orelor de curs, lua lecții în particular acasă, în familie, alături de surorile și frații săi. Ulterior, și-a încercat talentul de compozitor, dar încercările hibride s-au pierdut.

II

Creația poetică bacoviană este plină de infuzii muzicale în cele 260 de titluri de poezii, câte numără aceasta, în șase volume de autor: *Plumb* (1916), *Scânței galbene* (1926), *Cu voi...* (1930), *Comedii în fond* (1936), *Stanțe burghize* (1946), *Stanțe și versete* (1970) și poezii apărute în diverse publicații,

în număr de 16, împreună cu 11 rămase inedite până la anul 2001, evidențiate în volumul *Opere* (Editura Univers Enciclopedic, București, alcătuită de Mircea Coloșenco), în total, fiind vorba de 271 creații în versuri bacoviene.

În această acoladă statistică, menționez contribuția strictă de specialitate lingvistică a Centrului de Analiză a Textului de la Facultatea de Litere a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-

Napoca, care a realizat, având ca autori pe Marian Papahagi (concepție și coordonare generală), Sanda Cherata, Emma Tămăianu, Teodor Vușcan, volumul *Concordanța poeziilor lui George Bacovia* (Editura Echinocțiu, Cluj-Napoca, 1999, 497 p.), pe baza ediției critice de referință: *George Bacovia. Opere. Text stabilit, variante de Cornelia Botez* (Editura Minerva, 1978).

Astfel, aflăm din acest volum (întocmit profesionist și meticulos) vocabularul/lexicul celor 260 de poezii, care cuprinde cuvinte românești și străine grupate sub formă de 2593 de leme (cuvinte-titlu, cum apar în orice dicționar), răspândite în 15.093 de ocurențe (forme flexionare), din care, aici, am selectat cele referitoare la arta sunetului/muzicii: *arie* (1 leme – 1 ocurență), *armonic/armonie/armonios* (3 leme – 8 ocurențe), *caterincă* (1 l. 3 o.), *cânt/cânta/cântare/cântător/cântec* (5 l. – 64 o.), *clavir/clarivistă* (2 l. – 21 o.), *compozitor* (1 l. – 3 o.), *concert* (1 l. – 1 o.),

fanfară (1 l. – 12 o.), *fluier/fluiera* (2 l. – 7 o.), *lăutară* (1 l. – 1 o.), *melodie* (1 l. – 5 o.), *muzical/muzicant/muzică* (3 l. – 12 o.), *orchestră* (1 l. – 3 o.), *orgă* (1 l. – 1 o.), *piano* (1 l. – 1 o.), *pianolă* (1 l. – 1 o.), *piculină* (1 l. – 2 o.), *simfonie* (1 l. – 2 o.), *sonor/sonoriza* (2 l. – 3 o.), *sună/sunet* (2 l. – 27 o.), *țambal* (1 l. – 2 o.), *vioară* (1 l. – 10 o.), *violină* (1 l. – 3 o.).

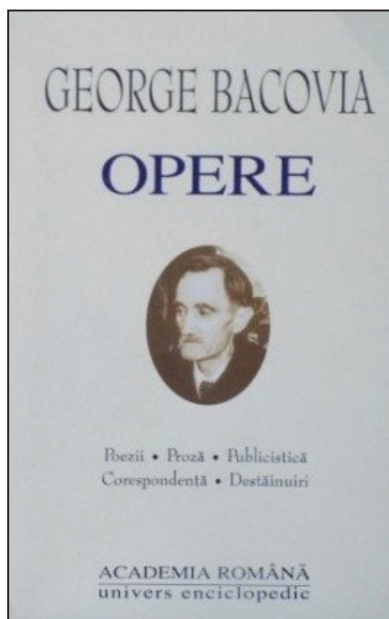
Per total, din cele menționate, este vorba de 30 de leme/cuvinte-titlu (0,87%) în 194 de ocurențe/forme flexionare (0,79%).

Dar câtă deosebire este între aceste cifre rigide/evidente în comparație cu efectele/metaforele estetice pe care le emană cuvintele respective în frazarea/poetica bacoviană!

III

Și așa se poate explica faptul de ce o seamă de compozitori au marșat la textele/contextele/subtextele simboliste/ezoterice ale lui George Bacovia, iar amintirile soției-poete Agatha Grigorescu-Bacovia sunt atât de entuziasmante și subtile.

În anul 1947, Mihail Jora – membru al Academiei Române – va edita albumul *Cânțe românești pentru voce și pian, op. 15*, pe versuri bacoviene (*Moină, Pastel, Note de primăvară, Furtună, Proză*), iar, în anul 1956, „Muzica”, Revista Uniunii

Compozitorilor din România și a Ministerului Culturii (VI, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1956) îi dedică un supliment titrat *Cântece și versuri de G. Bacovia. La a 75-a aniversare a nașterii poetului*, cuprinzând lucrările următorilor compozitori: Paul Jelescu (*Poveste, Baladă*), Zeno Vancea (*Alean, Moină*, din ciclul *Șase cântece de toamnă*, compuse în 1939), Gh. Dumitrescu (*Rar, Pulvis*), Felicia Donceanu (*Proză*) și Bogdan Moroianu (*Amurg de iarnă*) – lieduri.

La Casa Memorială „George Bacovia” din Bacău, se păstrează manuscrisele compozitorilor: Irinel Aciobăniței (*Plumb, Rar*), Nicu Alifantis (*Decembre, Rar*), Marian Didu (*Piano*), Gh. Dumitrescu (*Decembre*), Ion Fazlă (*Studiu, Rar, Singur, Pastel, Modernă, Meridian, Balet, Matinală, Serenada muncitorului, Vals de toamnă*), Emil Gavriș (*Ecou de romanță*), E. Ghițescu (*Regret, Amurg, Ecou de romanță*) – liduri, muzică pentru pian, folk.

*

Are dreptate Ion Negoitescu când, referindu-se la creația lui George Bacovia, scrie că „poezia bacoviană aparține expresiilor celor mai specifice ale simbolismului, și tehnica lui se rezolvă exclusiv cu mijloacele pe care școala simbolistă i le-a oferit, acea sumă a sugestiilor care vin de la muzică, din culoarea irizantă a luminii, din atmosfera confuză a înconștientului, toate consecințele marii picturi impresioniste, cărora apoi temperamentul poetului le-a adăugat aura fanată a destinului său, sarcasmul și mantia decrepită, funebru aer damnat.” (*Scriitori moderni*. București, Editura Eminescu, 1996, p.132)

Agatha GRIGORESCU-BACOVIA

BACOVIA și MUZICA

„La început a fost cuvântul”, spune vechiul dicton, pe care, parafrazându-l, după propria mărturisire a poetului, la Bacovia: la început au fost Sunetul, melodiile interioare, din lungile reverii și meditații, care îi indicau euritmia poemei, învăluită în cuvânt... Deci, întâi muzica și apoi poezia, fericită simbioză a creației bacoviene. În afară de aceste daruri native, poetul poseda, tot nativ, și alte însușiri artistice: viziunea picturală și cromatică, coregrafică, plastică...

Toate acestea, laolaltă, sunt componente ale creației bacoviene. Cetindu-l în adâncime, le descoperim în numeroase poeme, chiar cele peste care s-a trecut fără a le releva, și nu numai în volumul *Plumb*, cum le place criticilor să nu meargă mai departe, susținând că numai o carte, și de obicei prima, îl consacră pe autor. Dar opera lui Bacovia se continuă cu poeme de mare rezistență de-a lungul tuturor celor 6 cărți de poezie ce ne-a lăsat. În marea lor esențializare și simplitate artistică, fiecare poezie ne dă măsura travaliului artistic, și unele versuri singure ne rețin prin realizarea gândului, emoției și expresiei poetice, la care poetul gesta și lucra, revenind până la forma ce o credea definitivă. (Și așa încă peste ani mai revenea, cum reiese din puținele manuscrise ce ne-au rămas).

Spuneam că însușirea muzicală a lui Bacovia a precedat pe cea poetică, dar acesteia i-a rămas maestru. Să urmărim evoluția temperamentului său muzical, precoc și de mai târziu. Îmi spunea Mamaia (Mama Poetului) că încă de copil o uimea Iorguț (așa i se spunea în familie poetului) cu simțul

și plăcerea lui pentru muzică. Stătea împreună cu copilul sub teiul de lângă fântâna din colțul grădinii. După lungă tăcere și ascultare, îi spunea, când voia să plece:

– Mai stai, mamaie, să ascultăm păsărelele. Nu auzi ce frumos cântă... Și mamaia trebuia să mai rămână. Mai târziu, poetul va scrie un vers: „O păsărică modulează vii? Sau o păsărică a iarnă a făcut... reminiscențe de atunci? Cine știe!... Dacă trecea prin grădina publică tot cu mamaia la una din fiicele ei, și în acele zile cânta fanfara militară în pavilion, copilul îi spunea: „Să stăm pe o bancă, mamaie, să ascultăm cum cântă muzica... Ce frumos răsună cântecul din alături!... Și această fanfară se auzea foarte bine din cerdacul casei părintești, de care grădina era foarte aproape... Rămânea tăcut în preajma mamaiei care-și citea romanul, și asculta, asculta...”

Poate plămădită de pe atunci, va irupe mai târziu poema *Fanfara...*

Clopotele de la catedrala care era foarte aproape de casa părintească, le asculta de asemenea, dar când erau prea sonore își astupa urechile...

În familia poetului, se făcea muzică. Cele două surori mai mari cântau, la pian Virginia, cea mică la vioară, ca și fratele său Eugen, un viorist foarte pasionat. Cel mai talentat era poetul. De aceea, prin clasa a 3-a de gimnaziu a început să studieze vioara cu un profesor particular. Mai târziu, în ultimele clase de liceu, cânta, în orchestră, vioara I-a și la unele serbări școlare dirija orchestra. Profesorul de muzică îl sfătuia să urmeze Conservatorul, cel de desen, belle-arte, iar cel de gimnastică, Educația fizică. La toate acestea obținea nota zece, în dauna matematicii la care nu excela.

În clasa a 4-a gimnazială, trimis de liceu la concursul „Tinerimii Române”, a obținut premiul I pentru desen artistic depe natură – premiul I pe țară. Desenele lui erau reținute și expuse în cancelaria școlii.

Studia vioara cu mare pasiune și cânta pe strunele ei cu excepțională înflăcărare. De aceea, la serbările clasei era programat ca solist interpretând piese muzicale clasice...Nu e de mirare deci, că întreaga sa creație poetică este o lungă simfonizare a cuvântului poetic folosit cu artă unică prin noul și originalitatea cu care s-a impus de la debut și până după cei 60 de ani de activitate poetică... Aproape în tot acest timp, vioara i-a fost prietenul său scump și nedespărțit, în lungile și marile lui singurătăți, în alinătoarele inspirații, suport artistic și moral pentru vicisitudinile cu care viața l-a copleșit. S-a despărțit de ea târziu, într-o împrejurare de exces de generozitate. Într-o zi a văzut pe fereastră de la stradă trecând un aed de

cartier, jerpelit, desculț, de o slăbiciune scheletică, purtând pe braț o vioară din care scârțâia cu un arcuș dintr-un stujan de porumb. L-a cutremurat nefericitul cu mizera lui vioară în așa grad. A deschis fereastra, l-a chemat și i-a întins propria sa vioară spunându-i: „Ia-o pe asta, vei putea câștiga mai bine cu ea...! (Biata vioară *Amatti* l-a înspăimântat pe bătrân. A rămas cu ea în brațe mult timp pe marginea trotuarului din fața casei întrebând pe femeia de serviciu dacă boerul nu l-a amăgit...

A mai cântat mai târziu pe vioara Virginiei care decedase... dar a demontat-o și pe aceasta, care se află la muzeul Bacovia din București. Îmi spunea cu nostalgic regret: „O! dacă ar fi un Stradivarius!“ După care tânjise mulți ani...

Să pătrundem acum în șantierul muzical al poemelor bacoviene. În familia poetului, aveau loc și petreceri, soarele, organizate de surorile sale. La acestea participa și tânărul lor frate, care iubea cu frenezie valsul, dar între lungi pauze contempla eleganța tinerelor perechi, sub reverberația candelabrului din salonul „Plin de vise” cum îl va numi în poema intitulată *Poem în oglindă* (marile oglinzi venețiene prezente și azi în Muzeul Bacovia din Bacău) Alb. „Orchestra începu cu o indignare grațioasă/ Salonul alb visa cu roze albe –/ un vis de voaluri albe.../ Un vals de voaluri albe.../ Spațiu, infinit, de o tristețe armonioasă.../ În aurora plină de vioare,/ Balul alb s-a respirat pe întinsele cărări/ Cântau clare sărutări.../ larg, miniatură de vremuri viitoare.” Am citat întreaga poezie, pentru luminozitatea, eleganța și sugestivă atmosferă, deschisă de inefabilul vers „Orchestra începu cu o indignare grațioasă”.

Următoarea poemă poartă chiar titlu musical, *Largo*, o cităm tot în întregime fiind pandantul inefabil al celei de mai sus: „Muzica sonoriza orice atom.../ Dor de tine și de altă lume/ Dor.../ Plâns: durere fără nume/ pe om.../ Toți segândesc la viața lor,/ La dispariția lor,/ Muzica sentimentaliza/ Obositor/ Dor de tine și de altă lume/ Dor.../ Muzica sonoriza orice atom...” (e scrisă la începutul veacului).

În această vibrantă sonorizare, gândul devine grav, visul melancolic, filozofia existenței și non existenței, te dispune spre cineva și spre o altă lume... muzica sonorizează mai departe orice atom... în cadența versurilor sincopate cu eleganță poetică majoră...

Nu ne putem îngădui plăcerea de a mai cita poeme *in extenso* în care auditivul apare în atâtea ipostaze lirice, în poeme descriptive, în tablouri desenate cu cuvinte sugestive în cadența cuvintelor cu adânci rezonanțe auditive. Prin sondaj redăm din numeroasele asemenea versuri muzicale, ce impregnează muzical strofele sau chiar întregile poezii cu tema de toamnă sau a tuturor anotimpurilor, ori a interioarelor în care poetul și-a trăit singuratic, aproape schimnic, mai toată viața sa.

„Odaia mea mă înspăimântă/ Cu brâie negre zugrăvită/ Aici n-ar sta nici o iubită/ Afară toamna despletită/ În mii de fluieră cântă.../ În odaie, trist sună lemnul mut:/ Poc. ... Toamna sună-n geam frunze de metal/ Vânt.../ Toamna în grădină-și acordă vioara/ De pâinea cea nouă duduie moara.../ Numai vântul singur plânge alte note./ Pe când vântul hohotește-n bulevarde glaciale.../ Auzi ploaia curge pe drum/ Adorm, Ascult/ Afară la fereastră toamna a spus/ Of!.../ Lampa plânge/ Anii mei, anii tăi/ Trec... I-auzi corbii mi-am zis singur și am oftat,/ Iar în zarea grea de plumb/Ninge gri”...

Toamna are cele mai dese motive muzicale, ca și ploaia... anotimpuri în care poetul este mai claustrat și deci mai predispus la visarea, contemplarea și inspirația poetică. În aceste zile, vioara îi ține de urât și-i sugerează versuri plastice,

pe care le cizelează îndelung. Atunci i se pare că toamna cântă din instrumente jalnice de lemn. În „Plumb de iarnă”, numai vântul singur plânge alte note, sau pe când vântul hohotește-n bulevarde glaciale. Nocturna redă încordarea cu care ascultă tumultul ploii în singurătatea terifiantă: „Auzi ploaia curge pe drum/...Adorm, ascult.../ Afară la fereastră toamna a spus: Of!... Tot din acea singurătate autumnală surprinde versurile din poezia *Singur*: „Prin noapte toamna despletită/ În mii de fluieră cântă.”

Vizitând o panoramă, îl terifică plânsetul caterincii. „Plângea caterinca fanfără/ O arie tristă, uitată/ Și stam împietrit și de veacuri,/ Cetatea părea blestemată...”

Ploaia îi provoacă o nevroză specifică. „Oh! plânsul tălângii când plouă!.../ Da! Plouă și sună umil ca tot ce-i iubire și ură”. În descompunerea autumnală, în amurg, poetul percepe prin crengile goale un sunet de schelet, și aude cum sună a frunzelor horă... Vântul îi inspiră toamna versuri ca acestea: *Vânt* „Toamna a țipat cu un trist accent/Bate gol în boloboace butnăria/Vântul sună lemnăria/De departe vin ecouri vechi de plâns”... În poezia *Serenadă*, ne spune: „A mea serenadă s-a rătăcit/În note grele și blestemate... În poema *Vals de toamnă*: La geamuri toamna cântă funerar/Un vals îndoliat și monoton.../Hai să dansăm, iubito, după al toamnei bocet funerar.../Acum răsună valsul și mai rar/Auzi cum muzica răsună clar/În parcul falnic, antic și solemn,/Din instrumente jalnice de lemn.../Hai să dansăm, iubito, după al toamnei bocet mortuar”...

În ampla poemă *Marș funebru* (după Chopin): „Ningea bogat și trist, ningea era târziu/Când m-a oprit la geam clavirul.../Amar prin noapte vântul fluiera pustiu/Un larg și gol salon vedeam prin draperii/Iar la clavir o brună despletită/ Cânta purtând o mantie cernită,/Și trist cânta, gemând între făclii/...Și-n geam suna funebra melodie/Iar vântul fluiera ca țipătul de tren.../ Și lung gemea arcușu-acum pe strună/ Cântau amar, era delir/Plângea clavirul trist și violin.../Târziu murea clavirul lung gemând/Luptau făcliile în agonie”...

Încheiem cu versurile *Lacustrei*, în care poetul crea atmosfera ancestralelor locuințe lacustre într-un deluvii ce numai conține zile și nopți: „De-atâte nopți aud plouând/ Aud materia plângând”... Simțul său auditiv de o zguduitoare acuitate, predestinat a surprinde ce numai Bacovia putea surprinde, constituie nesfârșitul fir poetic pe care se situează, ca pe un înșiră-te mărgărite, euritmia întregului registru bacovian.

Compozitorul Ion Dumitrescu îmi spunea odată că fiecare pagină, fiecare poezie a lui Bacovia este o melodie care îi inspiră un lied. Așa se și explică numeroasele lieduri ale atâtor compozitori emeriți ai muzicii românești: Doru Popovici (cinci lieduri), Zeno Vancea, Hilda Jerea, Mihail Jora, Felicia Donceanu și alți mulți compozitori, însumând până acum un bogat florilegiu de cântece pe versuri de Bacovia. Poetul însuși adaptase pe note poezia O, *mamă...* de Eminescu, și poezii din volumul „Când vioarele tăcură” de Ștefan Petică. Adesea mi le cânta la vioară în surdina. Melodii de un duios și profund patetism. Chiar din volumul meu „Muguri cenușii” a improvizat o frumoasă melodie pentru poem. „Nu vreau să moară florile de măr”... Mi-o cânta mai în fiecare primăvară, când mărul de la fereastra odăii sale era o profuziune de flori roz-albe. Această poezie a mai fost compusă și de compozitorul G. Duică stabilit în Franța. Mi-a oferit notele. De aceea nu a mai pus pe portativ propria sa compoziție. Nu avea răbdare să transcrie acele minunate improvizatii atât de duios concepute...

VASILE GHICA

ECATERINA (COCUȚA) CONACHI, ACEASTĂ IOANA D'ARC A ROMÂNILOR

Să rememorăm telegrafic evenimentele istorice care au precedat Unirea Principatelor din 1859. În martie 1857, N. Vogoride, soțul Cocuței, fiica importantului poet premodern, a fost investit de turci în demnitatea de caimacam (locțiitor de domnitor) al Moldovei. Imediat au început certuri cumplite între cei doi soți, deoarece Vogoride era un înverșunat antiunionist. Cocuța s-a retras la Țigănești (lângă Tecuci). Revenea în Iași doar când obligații protocolare îi impuneau acest lucru.

În urma Convenției de pace de la Paris, cele șapte Puteri garante (Franța, Anglia, Prusia, Austria, Turcia, Rusia, Sardinia) acceptaseră să se unească cele două provincii românești, dar nu înainte de a fi consultat, printr-un scrutin (Divanurile Ad-hoc), electoratul. Vogoride falsifică, în mod brutal, rezultatul testului din 19 iulie 1857. Pentru Puterile garante, doleanțele românilor erau definitiv compromise. Demersurile insistente ale unioniștilor au rămas fără rezultat. Lipseau dovezile certe.

Cu prilejul unei descinderi la Iași, Cocuța găsește în seiful soțului niște scrisori compromițătoare, venite de la Înalta Poartă și de la ambasadorul Turciei la Londra. În unele, era sfătuit cum să-i obstrucționeze pe unioniști și să falsifice rezultatul scrutinului, iar în altele, era felicitat pentru „performanțele” obținute. Dovezile erau incontestabile. Cocuța nu a ezitat nicio clipă. Nu o interesa demnitatea de primă doamnă a Moldovei care o aștepta. A rămas cu trei copii minori și cu averea drastic dijmuită de soțul ei. Chemarea țării a fost mai puternică. Am mai spus-o, gestul ei nu este cu nimic mai prejos de cel al legendarei Ioana d'Arc, marea salvatoare a Franței medievale. Prin Costache Negri, fratele vitreg al Cocuței, și Dimitrie Rallet, scrisorile ajung la ambasadorul Franței la București și apoi la revista *Steaua Dunării* de la Bruxelles. Europa a luat foc. Înalta Poartă este nevoită, în cele din urmă, să accepte repetarea scrutinului sub stricta supraveghere a Puterilor garante. Rezultatele au marcat, de data aceasta, unanimitatea unioniștilor. Drumul spre marele vis al unirii s-a netezit instantaneu și a devenit realitate pe 24 Ianuarie 1859.

Din păcate, în entuziasmul lor fără margini, unioniștii nu s-au grăbit să-i adreseze eroinei prea multe elogii, deși le merita cu prisosință. Gândind contrafactual, ce se alegea, oare, de Principatele noastre, dacă gestul ei divin nu ar fi avut loc? Unirea s-ar fi amânat *sine die*. Ne-ar fi lipsit din istorie Momentul Cuza și, după regula domino-ului, Monarhia, Independența, Marea Unire etc.

Nimeni nu mai poate să nege acum meritele istorice ale Cocuței Conachi, fără să se acopere de ridicol. La un sfert de mileniu după

Mihai Viteazul, ea a pus piatra fundamentală a unirii românilor. Termenul Mica Unire este eronat, pentru că poate sugera un fenomen secundar neînsemnat. De fapt aici s-au coagulat germenii Marii Uniri.

Ce ar mai fi de făcut, în ceea ce ne privește pe noi acum? Evident, trebuie să o ajutăm să intre, cât mai grabnic, în conștiința poporului român. Spre regretul nostru, ingratitudinea unor istorici și dezinteresul instituțiilor cu importante atribuții în domeniu (școală, media, cultură etc.) sunt de neînțeles.

Iată și o rază de lumină. Cu un an în urmă, am trimis la Ministerul Educației și Cercetării Științifice un pliant despre Cocuța Conachi, realizat împreună cu Fundația Pelin. (Eroina s-a născut și a trăit o parte din viață la Țigănești, la 3 kilometri de Tecuci : este deci a noastră.) Spre cinstea diriguitorilor acestei instituții, textul a fost trimis celor 7500 de școli gimnaziale și liceale din țară, cu recomandarea de a fi dezbătut cu elevii. Mai mult, la solicitarea noastră, S.C.

Gifarm (patroni Gina și Pintilie Bute) a achitat suma necesară realizării unui bust. Cunoscutul sculptor Dan Mateescu și-a făcut treaba bine și repede. Ne-am împotmolit deocamdată în hățișul birocratic (avize, schițe, contracte etc). Evident, nu vom renunța. Cocuța Conachi trebuie să fie înălțată pe soclul recunoștinței naționale. Rugăm cadrele didactice ca, în zilele de 22 și 23 ianuarie, să le vorbească elevilor din toate clasele și chiar copiilor din grădinițe despre eroina noastră și să le pună în piept cocarde cu chipul ei, pe care să le așeze apoi cu pietate acasă, pe masa lor de lucru.

Am intrat în anul Centenarului Marii Uniri. Există pericolul să compromitem acest sfânt eveniment prin festivism și demagogie. După năucitoarele rătăcirii postrevoluționare, e timpul să elucidăm relația dintre patrie și individ. Patriotismul nu înseamnă declarații sterile și pompoase. El presupune ca fiecare individ să-și facă munca lui la timp și în mod responsabil, să prețuiască marile valori ale neamului și să-și direcționeze viața în lumina experienței acestora. Pentru că popoarele care nu-și respectă trecutul nu au niciun viitor. Să ne selecționăm conducătorii din rândul acelor profesori de demnitate și energie națională capabili să gestioneze corect complicata problematică internă și externă a interminabilei noastre tranziții. Să nu le mai permită extremiștilor și denigratorilor străini să ne jignească și să ne umilească, uneori chiar la noi acasă.

Decodată corect, lecția de înalt patriotism a Cocuței Conachi poate contribui la redeșteptarea poporului român.

„Acum, ori niciodată.”

Ecaterina (Cocuța) Conachi,
bust de Dan Mateescu

THEODOR-GEORGE CALCAN

NODUL GORDIAN AL MEMORIEI LUMINEAZĂ INTERMITENT

Ca de fiecare dată, Centrul Cultural „George Apostu” Bacău a marcat Ziua Culturii Naționale și implicit ziua nașterii poetului nostru național, Mihai Eminescu, cel care a dat caracter și substanță poetică limbii noastre, marcând semnificativ alături de Maiorescu și de „Junimea” spiritul modern al limbii pe care o vorbim și în care ne exprimăm în scris. El nu este numai poetul genial al acestei limbi, ci s-a manifestat ca un jurnalist harnic și deosebit de activ, îndeplinind și calitatea de tribun al conservatorilor care l-au adoptat în rândurile lor. Ca fiu al secolului naționalităților, el a cultivat un etnocentrism bazat pe o muncă asiduă și fără preget, pe ancorare în realitățile vremii sale, pe iubire de neam și de țară. Eminescu a încercat să transfigureze în creație amprenta eroilor neamului său și de asemenea să imagineze căi și mijloace utile românilor pentru ca aceștia să devină și să se mențină – iată, de mai bine de un veac – factori și promotori de cultură la gurile Dunării.

Revenind însă la cele petrecute anul acesta de 15 Ianuarie, vă propun să încercăm a privi lucid cele două fețe ale memoriei, să fim cu alte cuvinte moderni, expresivi și esențiali în ceea ce afirmăm și în ceea ce facem mai ales anul acesta. De altfel genericul activității culturale pe care o descriem a fost tocmai „Un an cât un veac”, adică o încercare de echivalență reușită, amfitrionii încercând de fiecare dată să vină cu ceva nou, incitant și interactiv. Programul a avut drept animatori un grup de profesori universitari și cercetători din cadrul universităților din Cluj-Napoca, Iași și Bacău. Modernitatea în România a avut câțiva pioni importanți, printre care pe Eminescu și „Junimea”. În expozeul său, Antonio Petraș a punctat avalanșa de noutăți de amănunt apărute, unghiurile diferite din care sunt privite multe aspecte ale cercetării operei literare, subliniind latura morală și necesitatea „hainelor noi” în care trebuie îmbrăcată. De remarcat în paralel a fost intervenția Nicoletei Popa Blanariu, care observa că Eminescu poate fi luat oricând ca model de jurnaliștii actuali în abordarea unui subiect de presă, fie el și cultural. Întrebarea incisivă și percutantă altfel, la care aștepta un posibil răspuns Antonio Patraș, era cu ce l-am putea „exporta” pe Eminescu în „Republica mondială a literelor”.

La rândul lor, clujenii ne-au prezentat o viziune critică asupra filmelor (fie vorba între noi, puține) care l-au avut sau îl au ca protagonist și personaj pe Eminescu. S-a discutat despre teatrul lui Mihai Eminescu, întrebați fiind dacă poetul a dat greș în privința producției sale scenice. (Părerea mea este că nu.) „Un an cât un veac” centrează ideea și amplitudinea manifestării spre Centenarul Unirii, însă punctul nodal al memoriei noastre culturale rămâne Eminescu. Ultimul convocat pe listă în cadrul discuțiilor purtate a fost conf. univ. dr. Ioan Dănilă. În sinteză, acesta a susținut trei idei: problema limbii române în creația lui Mihai Eminescu, aportul lui Titu Maiorescu la conturarea personalității altfel complexe a lui Eminescu și nu în ultimul rând ideea salvării României prin

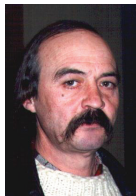
cultură.

Aflat într-o efervescentă campanie pentru refacerea Casei „Alecsandri” și transformării acestui locaș într-un punct muzeal viabil, Ioan Dănilă pune în discuție tocmai problema a ce putem lăsa ca moștenire urmașilor noștri, fără teama ca generațiile următoare să ne reproșeze lipsa de interes față de vestigiile culturale. El face referire la Casa „Alecsandri”, însă umbra din peisaj e cu bătaie mult mai lungă, citându-l pe Titu Maiorescu: „Ai un singur bloc de marmură: dacă îl întrebuințezi pentru o figură caricată, de unde să mai sculptezi o Minervă?”

În buna tradiție a Centrului de Cultură „George Apostu”, la finalul manifestării Ioan Dănilă a primit Diploma-Centenar „Un an cât un veac”, atribuită nu fără un temei. Deosebit de activ și plin de idei – a motivat Nicoleta Popa Blanariu –, Ioan Dănilă creează evenimente și contexte, descoperă documente, le pune în circulație. Arde cu flacără mică, dar persistentă și nu precupește niciun efort atunci când vine vorba de memoria culturală a urbei în care trăiește ori la nivel național. E poate cea mai vie dovadă a faptului că „Omul sfințește locul”. Cu multă discreție și perseverență, el știe să aducă-n lumină un act cultural și mai mult decât atât, să-l amplifice. Altfel spus, știe să dea substanță spirituală unei realități relevante. După părerea mea e un om rar și care merită prețuit.

Ioan Dănilă primind diploma „Un an cât un veac”

SIMION BOGDĂNESCU

GRAMATICĂ AFECTIVĂ

Orice poet adevărat, care se respectă, încearcă să-și impună, în Galaxia Gutenberg, o *gramatică afectivă* personală în stare să-i singularizeze prezența, să-i contureze efigia specifică. Așa se întâmplă și cu autorul brăilean, de origine tulceană, Stere Bucovală, în volumul de versuri „Orizontul din cușcă” (Cronedit, Iași, 2017). Este a patra carte de poeme (după „Oglinda secată”, „Vocile dimineților viitoare” și „Sonoritatea cuvântului”) a acestui inedit iubitor al boemei de odinioară și este însoțită de o admirabilă prefață, botezată „Lumini scăzute și umbre înalte”, semnată de criticul literar Vasile Spiridon.

Metafora cu valențe oximoronice a titlului se încadrează vizibil atât în categoria ontologicului cât și în aceea a gnoseologicului și reverberează sugestii în direcția gândirii filosofice a lui Constantin Noica, din „Devenirea întru ființă”, acea deschidere (*orizontul*) care se închide (*cușca*) și, invers, o închidere (*cușca*) care se deschide (*orizontul*): *Cumpănă de curcubeu/pe sub care trec mereu//Cît cu sînge mi-ai legat/Drumul lung și dorul lat//Iar acum încerci sub lună/Cearcănul să-l faci cunună.* („Autoportret cu lună”).

Deși aparține prin vîrstă generației nouăzeciste, nu urmează estetica acesteia, ci, mai degrabă, crede în poezia valoroasă dintotdeauna și se simte în largul său într-un neomodernism clasicizat, cultivînd ascunsă neliniște metafizică și paradoxala semantică afectivă, potențată de echivoc și de ambiguizare, de imagisme oximoronice temerare: *Valul e piatra de temelie/La casa pe care o ridicam./În mijocul furtunii, o ciocîrlie/Cîntă la geam.* („Cîntec”).

Ars poetica sa, expusă dintru început chiar în poemul programatic numit „Gramatica jocului”, dar cu putere de circulație în toată structura cărții, dă seamă despre o îmbinare fericită, după legi ale unui *poeta ludens*, între narativitatea lirică a modului de exprimare și estetica lui virtuală inefabilă: *...povestea lui Cum/Îndrăgostit de frumusețea lui Poate.* Dar jocul este grav, întrucît poetul Stere Bucovală cultivă poemul de idei, rezultatul unui lirism reflexiv a cărui morfologie se susține prin subiect plus predicat nominal, cu verbul copulativ *a fi*, de unde abundența definițiilor metaforice originale, care copleșesc metafora gramaticală, metafora apozitională și metafora semantică. Exemplele sunt numeroase, dar nu-mi susțin observația decît cu trei dintre ele, foarte atractive și, în consecință, foarte frumoase: *Cărările sunt scrisori..., Cuvîntul... e cifrul și Buza-i mormîntul/ Dintre cuvinte.*

În interiorul acestei paradoxale *gramatici afective*, stilistic vorbind, deosebim iarăși prezența obsedantă a ingambamentului, figură de stil utilizată de lirica franceză, devenită o trăsătură esențială a modernismului de la simbolism încoace (ca și oximoronul, de altfel, după aceea!). Din zecile de exemple, nu citez decît o minunată strofă: *De-ar mai rămîne ceva din inserare/ Pe tărîmul unde trec doar trandafiri/ Ca niște fluturi mari, fără suflare/ Pe crengile uscatelor priviri.* („Ultima suflare”).

Foarte des, chiar foarte, subiectul liric este inclus în desinența verbală. Foarte rar poetul clamează: Eu! Pînă și în poemul „Lutierul” (cu reminiscențe nervaliene din poemul „El Desdichado” – sintagma *Soarele negru*), definiția statutului de poet damnat imprimă o atitudine de detașare de sine, o

respingere a egolatriei: *Voi fi rămas ca mortul între scînduri/ Întins ca un arcuș din fir de păr de cîine/Cel smuls cu-atîta trudă din adîncuri.* Devine astfel cu totul justificată pertinenta observație critică a lui Vasile Spiridon: „Eul liric se reflectă cu discreție în lucruri și în scenarii care devin ipostaze declanșatoare ale unui fel de flux linear al meditației.”

Spațiul (inclusiv imaginarul poetic!) recunoscut al acestor creații lirice este cel acvatic, marin, și nici nu se putea altfel, dacă poetul și-a hrănit existența arheală, dar și aceea empirică, în zone tulcene și brăilene. Emoția poetică suverană este *marină!*

La tărîmul Trandafirului/Ca o corabie te-ai scufundat/Cît vezi cu ochii/ Valul întinde un braț/După ultimul/ Naufragiat.

Semnificațiile acestui *orizont din cușcă*? Zare, orizont, orizon, limită, nelimită, zăriște, perspectivă? Sinonimie totală, alteori parțială. Ce a intenționat eul poetic al lui Stere Bucovală ne-o poate aproxima doar contextul, fie și gramatical! Orizontul strîns înseamnă eșec; *pe toți ne orbește* – sugerează absolutul neatins de nimeni; este ceea ce aproximează ființele în creierul lor, după cît le duce mintea – *Orizontul cît o creangă ce sub gheara ei a stat*; metamorfoză a depărtărilor – *Orizontul va face cuib din privirea ta*; curios, iată și o valorizare negativă – *Alunecînd înspre orizont ca-ntr-o hrubă*; credința în același ideal de prietenie eternă – *Adunam orizontul pentru toți la un loc.* De fapt, rămîne imaginea sensibilă și pură a existentului absolut, a imuabilului parmenidian: *Dacă am mers pe urmele mele,/ Și n-am ajuns nicăieri/ Nu voi pleca dintre stele/ Și nici de sub steaua de ieri.* („Pe urmele mele”). Să fie orizontul interior inconștientul sau subconștientul? *Mulți privesc orizontul din sine/O nereușită a Domnului.* Chiar *Dumnezeu încă mai înfășoară frînghia orizontului pe degetul mic* – semn că ne oprește, ca Marele Anonim blagian, să cunoaștem totul – e un fel de cenzură transcendentă.

Poemul care dă și titlul volumului, plasat spre sfîrșitul cărții, întărește această dramă a necunoașterii absolutului de către ființa umană din cauză că este oprită de spiritul divin. Aceasta pentru că tot poetul Stere Bucovală o spune și o scrie: *După Dumnezeu totdeauna ușile rămîn închise!*

Multe poeme au o stereotipie calculată, provenită din refrenul simbolistilor francezi și romîni, dar efectul este al insistenței, al sugestiei, al muzicalității, și nu al monotoniei și al plictiselii. Deși ici-colo circulă în sintagme ironia și autoironia, atmosfera dominantă este întreținută de un scepticism suveran, înalt, și de o melancolie tîrzie, de o nostalgie amînată în suflet prin prelungiri de ciudat ecou. Ca în admirabilul poem de dragoste „Surorile, frații”, din care îmi permit să citez o strofă: *E așa de tîrziu, că nu mai am cînd să plec./ Iubito, în patul mării noi încă nu am urcat/ Dă-mi ultima gură de aer înainte de-nec/ Înainte ca marea să-mi pună coroană de împărat.*

Cu această carte de poeme, Stere Bucovală a eliberat din cușcă orizontul și s-a plasat pe zarea meree a poeziei adevărate!

N.R. Grafia cu *î* în loc de *â* este opțiunea autorului.

PETRUȘ ANDREI

POETUL MIHAIL NEMEȘ – *NON OMNIS MORIAR*

Versul horatian care dă titlul acestui eseu exprimă și peste veacuri același adevăr, anume acela că poezii nu mor niciodată de tot. Volumul de poezii originale intitulat „Turn, la țarm” al poetului și traducătorului Mihail Nemeș (Editura Sfera, Bârlad, 2017, lector Serghei Coloșenco, culegere C. Romete, tehnoredactare Bogdan Artene, foto coperta 4 Gheorghe Nemeș) este o dreaptă cinstire a unui creator și iubitor de frumos artistic.

După studii universitare, Mihail Nemeș (12.XI.1944 – 3.II.2005) funcționează ca profesor de limba franceză la liceul din Baia de Arieș. Multitudinea profesiilor sale ne determină să afirmăm că poetul a fost un rebel, un nonconformist. Ca și în cazul poetului George Coșbuc, ne impresionează opera sa de traducător: din Georg Trakl, Apollinaire, Arthur Rimbaud, Gérard de Nerval, Rainer Maria Rilke, Paul Valéry, Goethe ș.a. Alături de ceilalți doi traducători ai capodoperei goetheene, Lucian Blaga și Ștefan Aug. Doinaș, Mihail Nemeș își merită pe deplin nemurirea.

Pentru cititorii care luăm abia acum cunoștință cu opera poetică a lui Mihail Nemeș, Gheorghe Nemeș, fratele poetului și realizatorul acestei ediții, spune „Câteva cuvinte lămuritoare”, absolut necesare. Așa cum marele poet simbolist român George Bacovia a asimilat pe simbolistii francezi, Mihail Nemeș este vizibil influențat de marii poeți ai lumii dar și de genialul Eminescu și de meteoricul Labiș.

Poezia care dă titlul volumului, „Turn, la țarm”, este eminesciană, prin conținut, și coșbuciană, prin formă. Poetul, purtat de valurile vieții pe o mare de suferință, este asemenea turnului de la țarm, a cărui lumină ne ajută să ajungem la liman.

După „ceasul stingerii” ne îndreptăm, pe apele Acheronului, în luntrea lui Charon, „spre țărmul celălalt”. După cum se poate lesne observa, în această poezie metaforele abundă.

Tema, de sorginte romantică, este eminesciană, punându-se în antiteză viața efemeră a omului și, uneori, chiar a stelelor, cu veșnicia simbolizată de marii aștri:

„S-a făcut târziu. Acum-i/ceasul stingerii-n străfund./Să ne-arate luna numai,/dacă poate, țărmul scund!” (p. 69).

Gheorghe Nemeș ne mărturisește că Mihail Nemeș „dorea să devină unul dintre poeții importanți ai literaturii române”. Și ar fi devenit, fără îndoială, dacă traducătorul nu l-ar fi surclasat. Volumul de față este cea mai bună dovadă.

Poezia se naște din iluzii și dezamăgiri, din speranțe și temeri, din dorințe și lacrimi, din reușite și imagini. *Per opera... ad arta!* Poetul se zbate adesea în incertitudini „Pentru credință și pentru tăgadă”, căutând o motivație pentru strădaniile sale:

„Mă simt menit s-aduc cât timp iubesc/lumina vieții-așa cum se cuvine” („Prefață”).

Ca în poezia lui Octavian Goga, răzbat din poeziile sale, dorul de casa părintească, de satul natal și durerea pricinuită de sentimentul dezrădăcinării: „Vor astăzi cântecele mele/izvor să aibă prins de dragostea/ce-a fost trăirilor acele” („Dor de-acasă”). Într-un „Preludiu”, poetul Mihail Nemeș își exprimă credința în idealul poetic, atras fiind de „bogăția unui cânt”, pentru a-și îndeplini „destinul”. Ploaia nu este văzută ca un diluviu bacovian ci, dimpotrivă, ca o binefacere divină, cu inserții din „Caloian”, ritual de cântec și dans, pentru a deschide lacătul cerului: „Și urcați în spice cu plesniri de bice/limpezimi sonore. Vița să-și ridice/în ciorchini țaria, cată-n voi rubinul/toamna ca hangița să ne toarne vinul” („Ploi”).

Al doilea ciclu, „Așchii sau sensul cunoașterii”, este dedicat naturii, pădurea fiindu-i poetului iubire, model și îndemn: „Mă simt legat de tine, tânără pădure,/Ți-e destinul aspru”. De la ea,

poetul învață „Truda de-a te naște peste nașteri”, „Pe crengi să zacă intimi frământări, ursuze” iar poetul să zămislească iar și iar cântări și nu „ciupiri de știrbite strune”.

„Tânără pădure” este „tânără iubire”, balsam pentru suflet, dorita „pace sufletească”.

O temă din străvechime este aceea a menirii poetului și poeziei în societate. Prezentându-și crezul poetic, Mihail Nemeș se vrea un vrednic urmaș al creatorilor înzestrați cu har, continuând „Litera-n care eu cred, de la alții rămasă”. „Așa îți este datul alături să fii/De-ai tăi ce te meniră cu gândul și mândria/Prezentului de față, oștean înspre țării/Cu sufletul mai nobil și nobilă bărbia”. (p. 44)

Amplul poem „Memento vivere”, având posibil model în „Memento mori”, ar putea avea un adagio: „Memento scribere”. Din viață, poetul alege acele momente care merită să treacă în artă. Există un timp al trăirii și un altul al mărturisirii. Poemul filosofic „Memento vivere” este un „Monolog în Babilon” pe ideea *Vita brevis, ars longa*. Poetul se construiește pe sine: „Iscondind prin neliniști cunoașteri/pentru mereu dureroasele-mi nașteri”. Arghezian, poetul face legătura între „stratificatele suflete încă/ale străbunilor mei” și „veșnica pașnică lume postumă”, lăsând moștenire creațiile sale în care a sintetizat „sensuri umane din limpede viață” și „tot ce e vrednic de luare în seamă”. Astfel, „Mersul istoric îmi duce-n coloană/până la era mea contemporană”. (p. 49) Poem sociogonic, „Memento vivere” amintește de „Cântare omului” aparținând lui Tudor Arghezi. Efortul de a trece de la mersul patrured la cel biped și de la instinct la conștiință a fost astral: „Faptul că aripi din slavă nu-s rupte/este dovada că totuși prin lupte/chinuri umane lucră-n ființă/încă de când au trecut cu credință/pragul plecărilor plin de dileme/oameni dintâi și ieșiră în vreme” (p. 51).

Unii muritori caută „sensul faustic trăirii să-l nege”, alții vor o viață valpurgică, „plină de vicii și fără măsură”. Pentru a descoperi ideea printre „covârșitoarele creste”, „Trebuie viselor noastre putere,/Sângele-n arderi să curgă-n artere,/mintea-ndrăznească o nemaivăzută/rupere-n crustă și-n marmură brută”. Și mai trebuie ceva: „Trebuie fermă credință și trudă/vieții trăite”.

Poezia este beteșug și meșteșug, inspirație și transpirație: „Doar astfel asudă/pentru a trupului flacăra-lamă” și numai așa poetul poate „să-nfrângă posibilă moarte” (pp. 54-55).

Poetul cere divinității har pentru a căpăta „putere de-a zice”: „Toate iubirile mele de-afară/cer pentru semenii mei să nu moară”. Disciplina eului poetic prin „poruncă/de împlinire totală prin muncă. Până atunci, la obșteasca sfârșire,/dărz luptător pe înaltă zidire/este menirea ce-o iau de credință/Clipei de-acum să-nsemn biruință./Căci viitorului îi sunt cheazășie,/Clarviziunea avându-mi să fie/armă de preț. O! aud cum răsună/timpul fantastic spre-a lumii Cunună”. (p. 59) Poetul se simte vinovat că n-a răsplătit harul cu care Dumnezeu l-a binecuvântat: „Și eu îl îngrop în lacrima mea să-și afle sălaș pământean și odihnă cerească”. Ajuns la „Ultima Thule”, poetul notează, totuși, cu sentimentul datoriei împlinite: „Un drum mi se deschide-n tumul/intrarea va fi să fie spre apus/încet mi se scurtează drumul./Și sting lumina care m-a răpus”.

Nu, poete Mihail Nemeș, nu stingi lumina ci, prin creațiile tale, o aprinzi.

Apa sufletului tău se varsă în marea tuturor suferințelor și bucuriilor creației: „Va curge rău-n calea ninsă cu tăceri/pe unde stins răzbat arar doar șoapte/și plâns ușor de cetini când le frâng poveri/de grele tănuiri de peste noapte”.

PETRUȘ ANDREI

POETA LUMINIȚA COJOACĂ. PIETRE PENTRU TEMPLUL SĂU

„Voi lua din trupul vostru inima cea de piatră și vă voi da inima de carne”
(Ezechiel, 36.26)

Poetei Luminița Cojoacă i-a apărut un nou volum de versuri, intitulat „Setea de piatră” („Prier”, Drobeta-Turnu Severin, 2017, cu sprijinul primăriei orașului Zimnicea).

În cronică de întâmpinare a volumului de debut, („Undelemnul norocului”, Editura „Axa”, Botoșani, 2012), afirmam că piatra, apărută în titlul a nu mai puțin de unsprezece poezii, este simbolul dominant în creația sa. Cu volumul „Setea de piatră”, poeta confirmă că observația mea a fost bine întemeiată.

Există o strânsă legătură între suflet și piatră, conform „Dicționarului de simboluri” (Editura „Artemis”, București, 1994).

Din piatra desprinsă de pe fruntea lui Lucifer a fost cioplit *Graalul*. Din stalactite, măduva pietrei, se prepară o licoare dătătoare de nemurire. Din piatră s-a născut și Iisus Hristos și pâinea (Betleem – Casa pâinii).

Piatra filosofală, simbol al lui Hristos, este instrumentul regenerării.

Piatra înseamnă, ca și apa, cunoaștere, înțelepciune. Ea are rol terapeutic fiind elixirul vieții și panaceul sterilității.

Pentru a completa paradigma în care vom citi prezenta carte, să vedem și simbolismul cărnii (trup, sânge). Omenirea, conform Dicționarului amintit, este carne și duh sfânt, sângele indicând natura umană a lui Hristos. Între carne, supusă poftelor, păcatelor, viciilor și har (duh), este o prăpastie.

Să revenim la volum. Prefața lui, cu un titlu inspirat, („Carte de colorat”), semnată de Ileana Roman, este succintă, persuasivă și pertinentă.

Poezele poetei Luminița Cojoacă sunt tot atâtea pietre pentru templul său în care ea oficiază o adevărată slujbă închinată artei versului.

Alternând versul clasic cu cel modern, poeta stă „Cu fața la înger” și-și pune „Piatra la căpătâi” ca să rostească un „Descântec” sau mai multe. Citez în întregime, pentru frumusețea ei, poezia „Nici cuvântul”, propunându-i poetei cuvântul „hodină” (în loc de „odihnă”) pentru a rima cu „lumină”.

„Zace piatra desfăcută/În bucăți de piatră mută/Roasă e precum lumina/Și pământul și hodina./Piatră tristă spartă lângă/Numai apa s-o mai plângă/Piatră albă și creștină/Fără umbră Fără vină/Dacă nici apa n-o soarbe/Nici cuvântul n-o adoarme”

Adăugăm la simbolismul pietrei, amintit la început,

valoarea metaforică și inefabilul acestor versuri, precum și armonia și muzicalitatea lor, având de a face cu o poezie într-adevăr remarcabilă. Aceste calități le descoperim și în creațiile următoare: „Jumătăți”, „De dulce”, „Ninsoarea”, „Prefaceri” ș.a.

Poezie întâlnim și în versurile albe: vedem, spre exemplu, pe omul de pe stradă „chemând vrăbiile să-și facă/cuib/în sufletul lui” („Biografia omului de stradă”) sau în „Avatar cu piatră” „ochii văd piatra/nu și misterul/ de sub piatră”.

Unele sintagme sunt inedite, incitante, percutante, „greu de înțeles”: „Ziua se arată senină/dată de pomană/cu fapte cu tot”; „se coace iarna”; „ceasul se zbate/ între viață și moarte” ș.a.

În aceste poezii, mai mult cerebrale decât sentimentale, arare ori întâlnim și accente sociale: „Lumea se-mparte/în bogați și săraci/bogații scutură scrumul/săracii scutură fumul” (Mai rău de cei săraci... cu duhul!).

Între „Creație” și imaginație, câștigul este de partea celei dintâi: „Dimineța devreme/Îngerii zboară din poeme/Pe la amiază/Se întristează/E tristă și seara/Cât călimara/Numai la noapte/Vin îngerii de lapte/Iar piatra din scrisură/Devine făptură”.

Când i-i „Sete de piatră”, poeta bea metaforic din „Fântâna cu stele”: „Plină de dragoste și de sete nebună/ Beau lună și stele șuvoi/Apoi las să curgă înapoi/Râul ceresc din Fântână”.

Când te încearcă o mare supărare, sentimentul iradiază, încât poți întâlni „Ciuturi supărate”. „Fântâna izvor de nu mai are/Ciutura scoate pământ/ Omul iubire de nu mai are/Ciutura

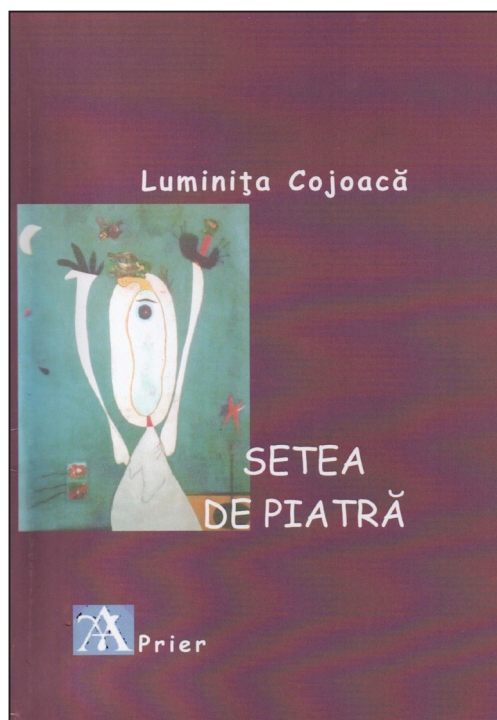
scoate mormânt/Ciuturile se întâlnesc între ele/Și vorbesc despre inimi paralele”.

După „Setea de piatră” ni se pare firesc să existe și o „Sete de pietricele” când „Dorul se face izvor/la drumul de pe ponor”.

Aflăm lucruri interesante, de pildă, că „Oamenii sunt de pâine duminică/restul săptămânii se frământă” sau că „Masa e făcută din carne/oamenii se mănâncă între ei”, de aceea „Morții nu se trezesc/să nu ne plângă de milă”.

În timp ce redactam aceste scurte însemnări pe marginea cărții, citesc în prestigioasa revistă „Plumb” (An XIII, Februarie 2018, nr. 131, p.12) poemele „La rostul de dimineță” și „Piatra seacă”, de Luminița Cojoacă.

Așa cum observam și în prima cronică, „Poezia își găsește izvor și în «Piatră Seacă», iar Luminița Cojoacă are harul de a-l descoperi”.

TEODOR OANCA

UN INTERIOR APARTE

Invitația de a participa la un eveniment cultural este pentru mine un prilej de mare bucurie. La o asemenea ocazie ai prilejul să te vezi nu numai cu persoane cunoscute, cu care te întâlnești mai rar, dar de care te simți legat sufletește, ci și cu persoane care îți fac plăcere să le cunoști, să întreții o conversație și chiar să faci schimb de cărți de vizită.

Cu ceva timp în urmă am găsit în cutia poștală un plic de la prietenul meu Costel Pârvu, stabilit de mai multă vreme în București. În plic, nimic altceva decât invitația să particip la un eveniment cultural mai deosebit: lansarea volumului al doilea al impresiilor sale de călătorie, pe unde l-au purtat pașii, pe unde a pus stăpânire pe el setea de cunoaștere a unor ținuturi cu vechi tradiții istorice și culturale.

Data lansării cărții îmi convenea, era peste o săptămână. Sigur că nu puteam lipsi, cu atât mai mult că nu mă văzusem cu Costel de câțiva ani și prea puțin ne auziserăm la telefon. Dar s-a întâmplat un lucru nedorit: a trebuit să plec într-o delegație pentru câteva zile, timp care se suprapunea cu lansarea cărții lui Costel. I-am dat telefon să-l anunț din ce cauză voi lipsi de la acest eveniment, la care participă, de regulă, prieteni și cunoștințe apropiate.

După vreo două luni, având interes de serviciu la București, m-am oprit la librăria unde avusese loc lansarea cărții, am cumpărat un exemplar și mi-am zis că se cuvine să-i fac autorului o vizită, cu care prilej să-mi dea un autograf.

Iată-mă sunând la ușă. Îmi deschide Lenuța, soția lui, ne revedem cu bucurie și mă poartă înăuntru. Îmi spune să-l scuz pe Costel, care tocmai coborâse până la oficiul poștal de lângă ei, ca să ridice un pachet. Mă invită în cabinetul lui de lucru, iar ea se retrage să pregătească o cafea.

Era prima dată când mă aflam în cabinetul de lucru al unui scriitor. Mai văzusem eu case memoriale ale unor vestiți scriitori, dar ce mă interesase mai mult erau biroul și câteva obiecte personale, care cu greu ți-ar fi putut sugera cui aparținuseră. Acum mă simțeam ca într-un adevărat sanctuar. Pereții, numai rafturi cu cărți, un birou larg, din lemn masiv. M-am așezat pe fotoliul din fața biroului. Dorința de a nu-mi scăpa nimic din tot ce însemna cabinetul de lucru al lui Costel atinsese maximum de interes. Am observat sumedenie de albume din domeniul artelor plastice sau cu tematică etnografică, atlase geografice străine, realizate în condiții tipografice deosebite, pliante cu reclame turistice, numeroase calendare de perete cu imagini de pe întreg mapamondul, enciclopedii în franceză și engleză, bogat ilustrate și acestea, hărți de diferite mărimi, unele făcute sul și rezemate de peretele din spatele biroului. Trei cutii ca cele pentru încălțăminte erau ticsite cu cărți poștale ilustrate, de pretutindeni, ordonate pe țări. Într-un colț al biroului trona un planiglob cum nu mai văzusem în librării. Pe mapa de scris era o pagină redactată pe jumătate, cu un scris mărunț, cu rânduri aproape înghesuite. Mi-a atras atenția faptul că pagina de manuscris nu prezenta corecturi, adăugiri...

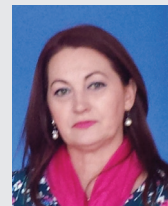
Sosește și Costel. Bucurie mare, îmbrățișări. Ni s-a adus cafeaua și am mai schimbat câteva vorbe. Costel mi-a

spus că lucrează acum la volumul al treilea al însemnărilor de călătorie, dar fără să intre în amănunte. Când mi-a dat autograful, m-a dojenit spunând că i-ar fi făcut plăcere să-mi ofere el un exemplar. Apoi a trebuit să mă retrag, ca să ajung la timp la gară.

În tren îmi găsesc de lucru parcurgând mai întâi tabla de materii a cărții lui Costel. Capitale consacrate unor țări din America de Sud și locuri de pelerinaj, care îți încântă privirea și sufletul. Călătoria pe Amazon de la Macapa până la Manaus îl cucerește pe cititor. În carte sunt numeroase pagini cu fotografii, reprezentând monumente de artă, edificii laice și religioase, piețe publice, imagini panoramice sau de detaliu, construcții impunătoare de suprastructură urbanistică, dar și peisaje de rară frumusețe.

Mă întreb cine l-o fi sponsorizat pe Costel să bată lumea în lung și în lat? Dar îmi amintesc de materialul documentar existent din belșug pe biroul de lucru al prietenului meu. Iată, mi-am zis, ce mult înseamnă să ai imaginație!

Nina CĂRĂBĂȚ

Dor de Eminescu...

Și mi-e dor de-o floare albastră
Mândră, dulce, delicată,
Dor de-o stea prea depărtată,
Ce străluce la fereastră.

Și mi-e dor de-un lac de vis,
Încărcat cu galbeni nuferi,
Inimă, de ce mai suferi?
Totul este doar un vis.

Și mi-e dor de-o noapte-adâncă,
Unde timpul se-nvechește,
De-un Luceafăr ce sclipește
Și ne mai veghează încă.

Cade seara peste lume
Plânge inima-n suspine,
El nu vine, nu mai vine,
A rămas numai un nume.

De albe flori, se scutur trist salcâmi,
Și risipite-n vânt, plutesc ușor...
În urma lor se cresc cu teamă anii,
De Eminescu când îmi este dor.

TREI POETE ALE RENĂȘTERII ITALIENE

Traducere și prezentare de C. D. Zeletin

BARBARA TORELLA (1475 – 1533)

Se naște și trăiește la Ferrara, important centru cultural al Renașterii italiene. Viața și poezia ei sunt profund marcate de dragostea pentru tânărul poet și cavaler Ercole Strozzi, care este asasinat la 13 zile după ce o luase în căsătorie. Moartea lui Ercole Strozzi îi inspiră poezii de o tulburătoare simțire și un profund lirism.

Săgeata-i ruptă, tolba risipită...*

Săgeata-i ruptă, tolba risipită
Și lui Amor pierdutu-i-s-a harul,
Fiindcă Moartea scutură stejarul
La umbra căruia dormeam tihnită.

Ah, de-aș intra în țărna răscolită
La cel ce odihnește alb ca varul!
...De treisprezece zile-abia hoinarul
Amor ne prinse-n cursa-i aurită...

Aș vrea să-i încălzesc cu focu-mi gheața
Și, plămădind cu lacrimile lutul,
Să-i pot reda prin dragoste viața.

Și înviatului redându-i firea,
Spre monstrul care ne sfârș-nceputul,
Să-i strig: „Privește ce-a putut iubirea!”

* Incipit: *Spenta è d'Amor la face, il dardo è rotto...*

Vittoria COLONNA (1490 – 1547)

Descendentă a preanobilei și puternicei familii Colonna, marchiză de Pescara, este una dintre femeile cele mai culte și mai sensibile ale Renașterii italiene. Rămasă văduvă, și-a căutat alinarea în religie și în viața monahală, întreținând însă vii contacte cu cercurile intelectuale și religioase sensibile la reforma protestantă. A fost admirată și frecventată de personalități de primă mărime ale culturii vremii. Faima ei se datorează atât lui Michelangelo, care a nutrit pentru ea o prietenie superioară și o adâncă iubire spiritualizată și i-a închinat poezii ce sunt adevărate capodopere, cât și bogatei *Corespondențe* cu personalități ale vremii și mai ales volumului ei de *Rime*. Publicate postum, acestea cântă, în tipare petrarchiste, iubirea pentru soțul mort pe câmpul de luptă și neliniștita sa înflăcărare religioasă.

Iubirea-mi face viața o tortură...*

Iubirea-mi face viața o tortură
Și soarele-mi întunecă mai tare,
Reaprinzând în suflet, când răsare,
Dorința pentru raza ce mi-o fură!

Frumosul nouă dat de la natură,
Plăcut de-aceia căror nu prea mare
Li-i înțelegerea, o tulburare
Sporită-n dulci suspine îmi procură.

Când pajiștei cu flori privesc lințoliul
Îmi tremură lăuntru ce nu speră,
Căci ea-mi înprospătează amintirea

Iubitului... Țărâna efemeră
Luându-i un suspin i-a dat pieirea,
Iar mie, pentru totdeauna, doliul.

* Incipit: *A quale strazio la mia vita adduce...*

Gaspara STAMPA (1523–1554)

Considerată poate cea mai însemnată poetă a Renașterii italiene, se naște la Padova, într-o modestă familie de negustori. După moartea tatălui, se mută cu familia la Veneția, unde face temeinice studii literare și muzicale, devenind în scurtă vreme o poetă și o cântăreață dintre cele mai apreciate de societatea cultă a Serenissimei. Admirată și pentru frumusețea ei, a dus, pare-se, viața rafinată și libertină a marilor curtezane ale vremii, nutrind însă o mare și constantă iubire pentru contele Collaltino di Collalto, senior de Treviso și poet, amant necredincios, care i-a inspirat întregul canțonier. *Rimele* sale, elogiuate în epoca Romantismului ca expresie spontană a talentului și a unei pasiuni mistuitoare realmente trăite, poartă totuși amprenta culturii literare a vremii, liberată doar de excesele intelectualiste.

Mi-i aspră steaua, dar mai rea asprime...*

Mi-i aspră steaua, dar mai rea asprime
E-a contelui ce-n seamă nu mă bagă!
În jurul meu sunt mulți cei ce mă roagă
Dar eu nu vreau alt chipeș. Nimeni, nime...

Sfidez a curtezanilor mulțime,
Spre umilit sunt leu ce stă să ragă,
Mă umilesc spre cel ce nu-i sunt dragă,
Și-această hrană vreau să mă anime!

El caută doar pricini de mânie,
Iar ceilalți – de confort și armonie:
Îi las pe ei și lui îi caut voia.

La școala ta, Amor, primește-oricine
Contrariul lucrului ce se cuvine:
Dispreț umilul, crudul bunăvoia!

* Incipit: *Dura è la stella mia, maggior durezza...*

Din volumul: C. D. Zeletin, *Scrieri 6. Poezie italiană*, Colecția *Distinguo*, Editura Spandugino, București, 2017, 1207 pagini.

Poetul Adrian VOICA

S-a născut la 26 august 1938, în Ploiești. A absolvit Liceul „I.L. Caragiale” din orașul natal, apoi, în 1962, Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași. A fost cadru universitar. A debutat cu versuri : „Anotimp cu zăpadă”, Editura Junimea, 1980, a continuat cu proză scurtă: „Întoarcerea Penelopei”, Universitas XXI, 2003. Între cele peste 20 de cărți publicate, menționăm și studiul de teorie și critică literară „Etape în afirmarea sonetului românesc”, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1996.

Clipă așteptată

În patria cuvântului, bogată,
Mă simt biruitor câteodată.

Scurt popas

La marginile zării, m-am oprit:
Începe stepa către infinit.

Bucurie întreruptă

Culorile au pus de-o primăvară.
Păcat, se face totuși seară!

Îngrijorat

Adesea, când urâtul te inundă,
Grădinile din tine se scufundă.

Condiție

Dacă-l zidești în vers, nu mai ești singur,
Cuvântu-i aliatul cel mai sigur.

Fântâna

Când ciutura aplec, metafore zăresc
Dintr-un trecut cu luciu românesc.

Marți

Un țel când ne atrage și suntem prea bătrâni,
Tot amânăm să-l prindem de miercuri până
luni.

Efort

Abia când ai ajuns în vârf de munte
Simți și sudoarea de pe frunte.

Destin

Mâna care modelează
Este totdeauna trează.

Particularitate

Cuvintele cu miez de scorțișoară
Sunt doar acelea care te-nfioară.

Artizan

Fac trandafiri din cioburi de pahar –
Dar ies mereu de-un roșu-gogoșar.

Definiție

Parfumul e un miros dobândit
Pe zâmbetul poșetei altoit.

Destin

De pix te rupi cu greu într-un târziu –
Cât sunteți amândoi, ești încă viu.

Farmec vetust

Silabisesc în gând o rimă rară –
Degajă un parfum de călimară.

Magia ritmurilor ternare

I (- vv)
Dactilii mândri, cu profil grecesc,
Imprimă epopeii ritm regesc.

II (v-v)

De câte ori cu *amfibrahii* mă-nsoțesc
În țara frumuseții mă trezesc.

III (vv -)

Eu port în mine strop de ritm celest,
Dar oamenii mă strigă: *anapest!*

Poetul îndrăgostit

-Metaforă, vin iar la întâlnire,
Dar nu te îmbrăca din nou subțire!

De știut

Ajunge trandafirul semn banal
Dacă îl rupi de ideal.

Perspective

Războiul meu cu umbrele de fum
E și cu Timpul, de acum.

Balet sonor

Relații

Distihul îmi citește gândul
Și vesel e când sare rândul.

Fântâna din pagină

Fântâna mea cu sfinte amintiri
E pagină în care tu respiri.

Imaculat

Un crin cu flăcări albe îți voi aduce-n dar
Din cerul meu stelar.

Lipsă

Din ritmul versului accentele lipsesc –
Uluci din gardul unui gând livresc.

Lied

Eșarfa e un cântec al vântului târziu
Plutind pe lângă tine, șoptindu-ți că e viu...

Stare

Sub vraja unei rugăciuni
Mă simt Alice printre minuni.

Proba

Am foiletat o carte groasă:
Tot tu rămâi cea mai frumoasă!

Sub cerul liber

Dorința mea se află la zenit;
Voința ta în iarbă s-a topit.

Movul interjecției

...Și ghimpii flori frumoase au
Dar când le rupi, cam des spui: „Au!”

Preferința

Strivit mă simt adesea de un gând bolovănos...
Prefer să-l duc în cârcă pe cel misterios.

Șansa

Pe lângă clipa cu miracol încărcată,
Îmi amintesc, am mai trecut o dată...

Miraj provincial

Se naște versul! Lângă el
E pana ta de menestrel.

Adevărul

E criticul o scamă ce-o-îngăduie artistul.
Adesea se dă mamă, dar e paiea tristul!

Creație

De îmblânzești culorile
Pictezi cum vrei ninsorile!

Frumoasa anomalie

Când spui ceva ce încă nu s-a spus
Se face răsărit și din apus!

Louvre personal

Trăiești tot în tabloul cu săbii și cu scuturi?
De un trecut vremelnice nu cauți să te scuturi?

Precizare

Trei pagini mai încolo e zodia ce-o vrei,
Când s-a născut Apollo, frumosul între zei...

Călăuza

În răscolite margini de vis te-am regăsit
Trecând printre paragini un gând obijduit.

GHIȚĂ CRISTIAN

ESTETICĂ REALISTĂ ȘI ABISALĂ ÎN VIZIUNILE PLASTICE ALE TINERILOR ARTIȘTI BĂRLĂDENI NICU BRAȘOVEANU ȘI BERTA MARIA MOLDOVEANU

Cuvântul *estetică* vine de la grecescul *aisthesis* prin care se înțelege: *ceea ce se simte, se percepe prin simțuri*.

Estetica este o știință socială, relativ nouă, atestată oficial la 1750, când se folosește denumirea de „aesthetica”. Esteticul este sinonim cu frumosul – latinescul *formosus* – considerat a fi categoria estetică de cea mai largă generalitate.

Conform Dicționarului explicativ al limbii române, „frumosul este o categorie fundamentală a esteticii prin care se reflectă însușirea omului de a simți emoție în fața operelor de artă, a fenomenelor și a obiectelor naturii, etc. și care are ca izvor obiectiv dispoziția simetrică a părților obiectelor, îmbinarea specifică a culorilor, armonia sunetelor etc.”

Galeria de artă „N. N. Tonitza” a municipiului, patronată de d-na farmacistă Ana Sârbu, președinta fundației „Constantin Teodorescu”, a oferit publicului bărlădean, avizat și amator, două expoziții-eveniment ale unor tineri artiști bărlădeni, în plină evoluție și dornici de afirmare: Nicu Brașoveanu și Berta Maria Moldoveanu.

Începând cu 16 septembrie 2017, **Nicu Brașoveanu**, absolvent al Universității de arte „George Enescu” din Iași – secția sculptură, a expus 20 de lucrări, portrete, busturi, reliefuri și, mai nou, o sculptură metalică, unică prin concepție și realizare tehnică.

Lucrările expuse sub titlul „Transparențe universitare”, sunt rodul a 5 ani de studiu – licență plus masterat finalizat cu lucrare de disertație teoretică și practică, ce reflectă acumulările și evoluția personalității artistice a autorului care și-a însușit atât modul de a concepe cât și realizarea tehnică a școlilor de sculptură din antichitate și până în zilele noastre.

A fost prezent un numeros public, de la elevi ai claselor de artă din cadrul Liceului Pedagogic „Ioan Popescu” reprezentanți ai unor instituții bărlădene, licee, Academia bărlădeană, oficialități locale, profesori, colegi ai autorului, alți amatori de evenimente culturale.

Vernisarea expoziției s-a făcut de către doi profesori de specialitate: Gheorghe Alupoae, sculptor și Ghiță Cristian, profesor de istoria artei.

Domnul Alupoae a detaliat pentru auditoriu, date tehnice despre lucrările expuse: *ronde-bosse*, sculptură ce poate fi apreciată din orice unghi, *relief* ce se realizează pe o placă de bază prin adăugare sau eliminare de material, *altorelief*, relief înalt, realizat în materiale diferite (ghips, praf de piatră, travertin, marmură, metal).

Toate lucrările au fost apreciate la superlativ, precizându-se efortul depus în conceperea și realizarea lor, remarcând estetica fiecărei lucrări, simbolistica și funcția semantică, de comunicare, a emoției artistice transfigurată în materie cu scopul de a impresiona privitorul.

În cuvântul său, profesorul Ghiță Cristian a prezentat date despre autor, evoluția sa în timp, ca învățăcel al profesorului

Eugen Iftene, apoi elev al Școlii gimnaziale nr. 5 și ulterior al claselor de artă a Liceului Pedagogic, avându-l ca îndrumător de specialitate pe profesorul Piciu Eduard, iar la istoria artei – prof. G. Cristian.

Admis la secția de sculptură a Universității de Arte din Iași, a continuat să-și însușească cunoștințe de specialitate, perfecționându-și tehnicile de lucru, terminând primii trei ani ca șef de promoție și obținând o bursă „Erasmus” în Italia, unde a venit în contact cu arta universală greacă, romană, cea a Renașterii italiene, cu arta clasică și contemporană.

Continuă cu doi ani de masterat finalizați cu o lucrare în structură metalică „Empatia cu eroul necunoscut”, unică în peisajul postmodernist al artei contemporane.

Angajat al unei firme private cu activitate în Franța, a avut ocazia să admire capodopere ale artei universale în muzeele pariziene: Louvre, Rodin, Brâncuși – vis al oricărui creator de artă sau simplu iubitor al acesteia.

S-a evidențiat estetica realistă a lucrărilor expuse, capacitatea de a transpune în materie idei plastice care să emoționeze publicul, să urmărească evoluția stilurilor artistice din arta universală, de la bustul reginei Nefertiti – una din cele mai frumoase reprezentări și concepții originale – „Melcul” – yin și yang sau portretul pictorului Corneliu Baba.

Există premise ale unei cariere în specialitate.

Berta Maria Moldoveanu (n. 1995) a avut un traseu artistic similar. Participantă activă a cercului de pictură Eugen Iftene, tânăra artistă s-a remarcat de la început prin talentul său, impresionând prin puterea de implicare, prolificitatea producției artistice concretizată în peste 26 expoziții personale atât la Bârlad cât și în țară, participând activ la diferite concursuri naționale și obținând numeroase premii.

A urmat Școala de muzică și arte plastice sub îndrumarea profesorilor Didu Clapon și Dionisie Gradu, apoi Liceul Pedagogic, grupa de pictură-grafică, cu profesorii Pascu

Sebastian și Ghiță Cristian (istoria artei).

Este admisă la Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași. Este masterandă a programului de studii în Artele plastice (pictură), anul I și a programului de studii *Teorii și practici în artele vizuale* an. I, Facultatea de Arte vizuale și design.

O viziune plastică într-o estetică realistă a fost prezentată, în paralel cu cea de la Galeria „N. N. Tonitza”, de profesorul Eugen Iftene în sala mică a Casei de cultură, cu lucrări ale tinerei artiste, ca o sinteză a evoluției sale în pictură. Au putut fi admirate peisaje și naturi statice în viziune clasică cu armonii de culori pastelate sau ușor grizate, perspective naturale și convenționale, rezultat al studiilor din anii de școală.

Pe simetele Galeriei au surprins panourile mari cu teme mai mult sau mai puțin abstracte, care fără o vernisare clasică, a lăsat numerosul public, elevi, studenți, colegi de breaslă, profesori de specialitate, să admire și să interogheze panourile expuse.

Unul din panourile centrale o reprezintă pe artistă în primplanul unei aglomerări de personaje, parcă extrase din picturile lui N. N. Tonitza și a altor clasici ca rezultat al acumulărilor în timp.

Întrucât artiștii sunt barometrul cel mai sensibil al societății, așa precum copii sunt barometrul familiei, și artista reflectă în unul din panouri angoasele societății românești contemporane, cu personaje agitate, fizionomii diverse ce ne duc cu gândul la „Strigătul” pictorului norvegian

Edward Munch, ale unor expresioniști germani din perioada interbelică, sau la Goya, pictorul spaniol.

Un alt panou prezintă o imagine hedonistă, cu un conglomerat de trupuri umane, făcând trimitere la un alt artist norvegian – sculptorul Gustav Vigeland. În alte panouri se resimt serigrafiile lui Andy Warhol.

Relațiile omului cu mediul ambiant, dezechilibrele produse de acesta cadrului natural sunt reflectate în panoul cu pești roșii, care asemenea celor din specia pirhană au tendința de a devora spiritul uman.

„*VERSIUNI DE REALITATE*”, expoziția tinerei artiste, reflectă o nouă estetică, abisală, protestatară, un salt spiritual și material în conformitate cu cerințele actuale ale școlii de artă și ale mișcărilor artistice contemporane.

În final aducem un modest omagiu tinerilor artiști, dorindu-le o carieră strălucită și rămânem la umila noastră părere că: „*Arta este o reflectare a realității înconjurătoare prin imagini artistice, cu mijloace specifice și tehnici diferite având rolul de a produce emoții estetice și de a ne purifica și înălța spiritual*” (Katharsisul grecesc).

PETRUȘ ANDREI

Se-ntinde...

Se-ntinde peste tot destrăbălarea
Și ea atacă tinere mlădițe,
Ticsite sunt speluncile de fițe
Iar zgomotul turbează așezarea.

Destinul are încurcate ițe
Și nu-i deloc ușoară dezlegarea,
Pe mulți deja-i cuprinde disperarea
Că unii pun anume bețe-n spițe.

Căruța noastră merge-mpiedicată
Și în noroi anume e băgată,
Să o-nclășteze și mai tare tăul.

N-avem din cei ce știu să mâne carul
Și ne încearcă jalea și amarul
Că peste tot proliferază răul.

Utrenie

Viața noastră-i umbră, fum și vis,
Aurul, mărirea și amorul
Tot atât de trecătoare ni-s,
Pururi tânăr este creatorul.

Vă lăsați cuprinși de amăgiri,
Vă atrage vreo deșertăciune
Dar, în numele sfintei iubiri,
Tainic să roștiți o rugăciune.

Domnul vă ajută să postiți,
Să uitați vremelnica râvnire
Și-n lăcașuri sfinte să veniți,
Să-mpărțiți lumina-n omenire.

Alungați pornirile trupești,
Mintea v-o-ngrijiți cu cele sfinte,
Când pe tine mi te biruiești,
Dumnezeu îți e divin părinte.

MITRIȚA GALBEN

HORIA STAMATIN. EVOCARE

Să trăiești iubind și respectând pe cei de lângă tine și prin iubire să întorci către cei din jur ceea ce ai ca dar de la Bunul Dumnezeu... Un astfel de moment de dragoste de oameni, ce s-a întors din partea celor dăruți cu dragoste, am trăit sâmbătă, 24 februarie, când Academia Bârlădeană a invitat publicul la evocarea celui care a fost Horia Stamatina, distinsă personalitate a școlii bârlădene, care a predat Limba și literatura română, ani de zile, la Liceul pedagogic din Bârlad. A fost adusă în fața membrilor Academiei și a numeroși foști elevi, monografia „Valea Horăieții. Istorie și onomastică de la origine până în prezent”, lucrare la care profesorul a lucrat de-a lungul a două decenii.

A fost prezent la eveniment Horațiu Stamatina, fiul celui evocat, cu dragoste și respect pentru părintele său, dar și cu cartea „Un veac împreună. In memoriam Horia Stamatina”, amintind că, în luna martie a acestui an, părintele său ar fi împlinit un centenar...și-o zi! Cartea, așa cum spunea autorul, e menită a aduce „lumină” tinerilor din satul Bogdănești de pe Valea Horăieții, satul natal al lui Horia Stamatina, lumină ce se va adăuga celei primite în școala care, din 2005, poartă, în semn de omagiu, numele profesorului. În fața Școlii gimnaziale „Horia Stamatina” din Bogdănești se află bustul profesorului, realizat de către fostul său elev, sculptorul Dorinel Filiche, alt semn de recunoștință și mulțumire.

Sub semnul dragostei și respectului față de profesorul lor, un grup impresionant de foști elevi de la două clase de învățători – toți băieți – au fost prezenți la eveniment. Între aceștia, Corneliu Bichineț, Mircea Borș, Nicolaie Mihai, Constantin Manea, Cornel Pleșu au adus elogii profesorului și dirigintei iubite în rememorări încărcate de nostalgie. Profesorul le-a semănat cu temeinicie știința limbii materne și dragostea pentru limbă ca definire de neam și de ființă artă, pentru vibrația cuvântului liber și corect folosit. Momente grave sau amuzante petrecute în orele de limbă română din timpul liceului au fost readuse cu emoție în prezent de către învățăceii de ieri, astăzi oameni bine realizați profesional :

„Profesorul meu de limba și literatura română nu era foarte darnic la note, dar era un om vertical, serios, exigent, calități pe care le-a insuflat și elevilor săi. Legătura strânsă pe care a menținut-o cu mine ca fost elev, generozitatea cu care s-a oferit ca mentor, mi-au marcat toată viața. Era modelul care se oferea necondiționat”, a povestit Corneliu Bichineț. „Ne-a obligat să iubim lectura, să citim mult, să avem o caligrafie exemplară, să fim ordonați și să stăpânim gramatica limbii române. Ca viitori învățători, era obligatoriu, ne spunea, să ai Dictionarul Limbii române și Gramatica Academiei române”, a amintit Nicolaie Mihai.

Au fost relatate și situații hazlii din anii liceului. Mircea Borș, Cornel Pleșu, Constantin Manea au amintiri dragi despre orele profesorului Horia Stamatina, dar și din multe alte situații, amintiri ce ar putea umple pagini întregi de carte. „Tezele erau un adevărat ritual, își aminteste Cornel Pleșu, dar exigența domnului profesor o înțelegem și mai mult acum, când vedem câte probleme de exprimare, de folosire corectă a limbii române au tinerii de astăzi”. „Bunătațea și generozitatea, dragostea și grija față de copii, amprenta gândirii sale și a caracterului său ne-au marcat profund”, conchide Cornel Pleșu,

cel care a reușit exemplara reunire a colegilor săi de promoție. Constantin Manea, elev drag domnului Horia Stamatina, re trăiește în minte anii petrecuți sub „aripa” sa. Profesorul i-a călăuzit pașii și încurajat dorința de a scrie versuri, de a îndrăgi rima, atât la orele de limba română, cât și în cadrul cenaclului literar „Alexandru Philippide”.

Redăm câteva strofe din „Amintirea vie”, poezia pe care poetul și epigramistul Constantin Manea a dedicat-o „inegalabilului nostru dascăl” :

Lui domnul Stamatina, precum se știe,/Eu „moșul” îi ziceam cu mare drag./Credeam că voi fi june-o veșnicie/Dar, iată, viața m-a făcut moșneag!//Dar nu pot fi ca el, chiar de m-aș zbate!/Pe domnul nostru nu-l voi egala./Eu n-am în mine-atâta bunătate,/Nici calmul care-l caracteriza./Eu nu-ndrăgesc atât de mult copiii/Așa cum a făcut-o dumnealui,/Nu știu Gramatica Academiei,/„Lacustra” nici acum nu știu s-o spui.[...] Pe domnul Stamatina atunci, măi frate,/Noi reușit-am să-l îmbătrânim,/Că ne-a cărat pe toți cinci ani în spate/ Vrând crezul lui Bacovia să-l știm.[...]Pe domnul Stamatina noi toți, se pare,/Îl tot îmbătrânisem zi de zi/Și-avem o datorie de onoare:/Să-l ținem viu în suflet. Viu va fi!

Dar și o epigramă a „maestrului Manea” :

Așa cum declara aici Mihai,/ Pe toți care suntem de față/
Ne va chema domn' Stamatina în Rai/Să corectăm greșelile...din viață! („Chemare”).

SEMNAL EDITORIAL

Am primit cu interes și bucurie vești literare de la scriitorul bârlădean **Mihai Sultana Vicol**, ziarist care s-a remarcat în mod deosebit prin prezența sa curajoasă în chiar inima evenimentelor dramatice din anii 90, pe frontul din Transnistria.

Cele șase cărți – proză și poezie – pe care le-a scris și publicat într-un ritm alert în ceva mai mult de doi ani, au apărut toate la editura ieșeană Opera Magna: *Neliniști*. Poezii, 2016 ; *Steaua Zenovia*. Poezii, 2016 ; *Coridorul Siberia*. Roman, 2017 ; *Iuda face carieră în România*. Jurnal de scriitor, 2017; *Anonim în flăcări*, 2017, *Apocalipsa de după iubire*. 100 poezii de dragoste, 2018. Sunt de remarcat limpezimea stilistică, autenticitatea paginilor memorialiste și eseistice, și tensiunea dramatică născută din mari arderi sufletești, așa cum remarcabile sunt cutezanța metaforică și frumosul dicteu poetic.

DOMNUL C.D. ZELETIN LA „PROFESIONIȘTII”

Am ajuns la vârsta la care am ajuns și nu mă mai satur să admir ceea ce e de admirat. Și am ce admira...

Prețuita emisiune a realizatoarei de televiziune Eugenia Vodă l-a avut ca invitat, în ianuarie 2015, pe Președintele de onoare al Academiei Bârlădene. Reluată, de atunci, în mai multe rânduri pe micile ecrane și prezentă pe internet, emisiunea suscită în continuare mare interes.

Am reurmărit-o foarte recent, în zi de martie 2018.

Ne-am luat notițe... și încercăm, punând cap la cap crâmpie de mărturisiri, un portret a cărui compoziție îi poartă, firește, de auto-portret și pe care i-l oferim, ca dar de aniversare, pentru ziua de 13 aprilie!

Sub tirul întrebărilor care ar fi făcut grea spre imposibilă păstrarea firului comunicării, domnul C.D.Zeletin, interlocutor afabil și atent, reflexiv și confesiv în egală măsură, ne-a apărut și de această dată, *tel qu'en lui-même*, altfel spus, egal și fidel sieși.

În cazul de față, emisiunea ar fi putut foarte bine să se numească... *Dublu-Profesioniștii!* Căci profesorul universitar de biofizică medicală Constantin Dimoftache, pasionat de microcosmosul celular și subcelular, este unul și același cu poetul C.D.Zeletin din cărțile de poezie, eseuri, proză memorialistică sau apoftegmatică, traduceri de poezie și tălmăciri de proză.

Cum s-a împlinit, atât de rotundă și de cuprinzătoare, opera sa care se pregătește să atingă, în eleganta, rafinată ediție de *Scrieri* scoasă de Editura Spandugino, treapta de sus, mult simbolică treaptă a 7-a? E sigur că nu a gândit-o în număr de pagini (peste 7500, am socotit noi, în ediția amintită): „Eu n-am trăit în planuri... ele au venit la mine...”

Dacă a avut parte – într-o viață aparent exclusiv sau dominant reflexiv-contemplativă – de „epică frapantă”, cum o numește? I se pare îndestul să amintească de trauma din anul 1955, a înfierii forțate, la care familia a fost nevoită să recurgă, pentru „curățarea dosarului” celor trei copii, între care băieții, Lulu și Dada, riscuau să nu poată rămâne în facultate...

„M-a împins viața colo-colo, cineva nevăzut, care mă urmărește și-acuma”, continuă confesiunea. Ce-i spune acel cineva? „Să nu faci pe alții să sufere sau să-și aducă aminte de vinovățiile lor. Căci suferă. Că dreptatea-i una și suferința-i alta. Poți să n-ai dreptate, poți să fii un tip delictual, și să suferi adânc...Eu nu sunt un spirit justițiar. Afectul meu nu-i cu fața spre justiție, **mintea** mea-i cu fața spre justiție. Asta-i contradicția mea...Între ele, aș alege echilibrul. Dar valoric, eu pun sufletul deasupra mentalului. Și mă interesează mai mult oamenii buni decât oamenii inteligenți...”

Dacă viața e o traumă? Grea întrebare, recunoaște. „Viața este o bucurie... Cei pentru care e destinată bucuria, să se depășească pe ei, să se înalțe, să meargă, să se sacrifice, să sufere dureri, traume și să ajungă la ea, s-o trăiască...Și bucuria să aibă un caracter de ordin înalt!”

Suprema înțelepciune? „Să iubești necondiționat”. Își declară, ca pe o infirmitate, incapacitatea de a urî. „Eu nu pot urî. Sau da, urăsc, dar nu mai mult de 20 de minute! Răutatea este extrem de complexă, în timp ce bunătatea e simplă, două-trei linii și gata!...” Și mai departe: „E clar că viața ne e dată pentru ceva. Și omul se ascute în bunele lui însușiri, încercând să afle un răspuns la această întrebare: care-mi este menirea? Unde sunt mai bun? În ce excelează? Cu ce împing un pic mai înainte lumea, existența, omul?”

Ce epocă i s-ar fi potrivit mai mult? „Unul din primele patru

secole până la ivirea lui Hristos. Sau a doua jumătate a secolului al XIX-lea. În România.”

Cu cine ar fi fost prieten? L-ar fi ales pe Creangă. În niciun caz pe Caragiale: „era un zeflemist, ori eu nu pot lua nimic în zeflema.” Nici pe Maiorescu: „era un hiper rațional, obsedat de ideea valorii și de ideea că el posedă valoarea... Îl admir, dar nu e din materialul meu. Ură, eu nu urăsc. Urile lui erau teribile!”

Amărăciuni? Între multe, faptul că România pare că nu-și dorește un muzeu George Emil Palade. „Trăiesc sentimentul de nedumerire dureroasă față de ce se întâmplă cu valorile noastre.”

Dacă ar fi să uite tot, afară doar de un vers sau de câteva cuvinte, ce-ar alege? Căutând în profunzimii de minte și de memorie, de necuprins pentru minți obișnuite, domnul Zeletin poate oricând da la iveală, fără efort, pe lângă o enciclopedie de referințe, nume și date științifice, istorice, artistice, toate poeziile pe care le-a scris sau tradus: „tot ce-am scris, am știut pe din afară; tot ce-am tradus, am știut pe dinafară!”

Ce ar alege din opera proprie? În emisiune, luat pe nepregătite ca în toată convorbirea, și răspunzând preferinței realizatoarei, a recitat prima strofă din poezia „Trecutul”, care încheie ciclul „Călătorie spre transparență”:

Trecutul se clădește strat cu strat,
prin ce-a răpit și nu prin ce mi-a dat...
Mi se răsfrânge-n suflet, ca-ntr-o apă,
și se înalță, invers, prin ce sapă,
încât zidirea lui sub adiere
e-o veșnică scădere din scădere,
mereu mai vastă, niciodată-ntreagă,
legându-mă prin ceea ce dezleagă...

Din opera lumii, a ales, fără ezitare, versetul din *Psalmul 50*:
„Bucura-se-vor oasele mele cele smerite...”

O PRECIZARE NECESARĂ

Începând cu numerele Centenarului, prezența domnului **C.D.Zeletin**, ca autor și sfătuitor, în revista Academiei Bârlădene a devenit – cititorii noștri fideli au observat – tot mai sensibilă. Convorbirile, îndeosebi telefonice, cu un capăt la Bârlad și celălalt la București, au țesut, fir cu fir, pânza revistei, i-au limpezit și întărit profilul, astfel ca țesătura să fie autentică și frumoasă, iar spiritul românesc și inițiativele bârlădene să intre în armonie; cu mereu grija de a ne raporta la valorile artistice românești și universale de totdeauna.

Pentru buna ținută a revistei – avem în vedere deopotrivă substanța, ideile și forma de prezentare – Președintele de onoare al Academiei Bârlădene își oferă – și nu de azi! – biblioteca, arhiva cu documente și imagini unicate, timp, disponibilitate de orice clipă, erudiția de necuprins, memoria de mator, încă din adolescență, al vieții Societății și de prieten apropiat cu membrii primei generații, astăzi duși cu toții... Toate, transpuse în idei, sugestii, titluri, pagini scrise și, mai presus de orice, grijă estetică.

Ne-am dorit de mult ca această realitate să se regăsească în caseta tehnică a revistei.

VIAȚA ACADEMIEI

- urmare din pagina 2 -

În cadrul reuniunii de la „Centrul Eminescu”, Elena Popoiu a făcut cunoscut programul editorial al Academiei Bârlădene pentru anul Centenarului Marii Uniri, referindu-se, în context, la ediția anastatică a *Calendarului Nostru pe 1918*, ce se va lansa în martie, după exact o sută de ani de la actul istoric al Unirii Basarabiei cu România. Lucrarea care a fost inițiată și redactată de membrii Academiei Bârlădene în anul 1917, în condițiile dramatice ale războiului. Textul cu care se deschide partea literară a *Calendarului* este poezia „Moldova” a lui Mihai Eminescu!

Miercuri, 24 ianuarie 2018, ora 12, Academia Bârlădeană a sărbătorit, ca totdeauna, Unirea Principatelor, prima etapă a Marii Uniri din 1918. În cuvântul său, Elena Monu a subliniat contribuția personalităților bârlădene la împlinirea Unirii din 1859, evocând crâmpie din lupta pregătitoare a marelui eveniment, în anii 1857–1859. Manifestarea a continuat cu expunerea-eseu a poetului Simion Bogdănescu, având titlul: „*Hora Unirii*, chintesența simbolurilor naționale”.

Elena Monu vorbind despre personalități bârlădene unioniste.

Reuniunea s-a încheiat cu prezentarea proiectelor editoriale dedicate de Societatea noastră Centenarului Marii Uniri: edițiile anastatice ale lucrărilor *Calendarul Nostru pe 1918* și *Din trecutul nostru. Ștefan cel Mare*, de A. Vlahuță, ambele apărute la Bârlad, la Tipografia C.D.Lupașcu, în anul 1918.

Sâmbătă, 24 februarie 2018, ora 11, în spiritul tradiției Academiei Bârlădene de a omagia personalități ale culturii locale, la sediul nostru s-a desfășurat reuniunea dedicată profesorului Horia Stamatina (1917–2004). Viața și opera sa, apropiate ca timp, au fost emoționant rememorate de foștii săi elevi de la Liceul Pedagogic din Bârlad, prezenți în număr mare,

La reuniunea omagială din 24 februarie: Gheorghe Gherghe, Elena Monu, Horațiu Stamatina, Vladimir Stafie, Simion Bogdănescu.

Foști elevi ai profesorului evocat. Vorbește Mircea Borș.

dintre care au vorbit: Corneliu Bichineț, Nicolaie Mihai, Mircea Borș, Cornel Pleșu, Constantin Manea. Om al școlii respectat, educator desăvârșit, Horia Stamatina a adunat, în timp, documente despre zona de baștină, alcătuind o impresionantă monografie, *Valea Horăieții*. Iar fiul său, profesorul Horațiu Stamatina, a reunit în cartea *Un veac împreună. Profesorul Horia Stamatina. In Memoriam*, mărturii despre profesor, dar și capitole din volumul tatălui. Au prezentat cele două volume: Simion Bogdănescu, Horațiu Stamatina, Gheorghe Gherghe, iar despre profesor a vorbit și colega sa de catedră, prof. Mihaela Tudor (vezi evocarea de la pagina 29).

Foști colegi și foști elevi, reuniți de dragostea față de profesorul Horia Stamatina.

P.S. Primul număr al revistei noastre pe 2018 era asociat ideii de primăvară. Iată, însă, cum arăta sediul Academiei Bârlădene în ziua de 23 martie!

Omagiul Academiei Bârlădene făuritorilor Unirii Basarabiei cu România

ADUCEȚI-V' AMINTE!

Copiii noștri

Voi ați văzut năvala prădalnicilor fieare
Din sluhurile negre, trecând peste morminte,
Cu ochii de vâpae și sângele pe gheare...
Aduceți-v' aminte!

Voi ați văzut, în roșul sălbatic al năvălirii,
Purlându-și desnașdejdea cea fără de cuvinte,
A' mamelor convoiuri, ca valurile mării...
Aduceți-v' aminte!

Voi ați văzut, prin slavă, lunaticile fumuri
Urcate din ruina locașurilor sfinte,
Bătrânii arși de lacrimi, copiii morți pe drumuri...
Aduceți-v' aminte!

Când veți porni războinici, spre noile hotare,
Cu gândurile'n clocot și sufletul ferbinte,
În trâmbițe de-alarmă și'n viscol de fanfare...
Aduceți-v' aminte!

G. Tutoveanu

FRUNZĂ VERDE

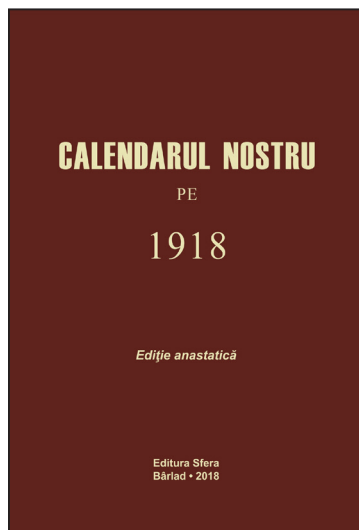
Frunză și iar frunză tânără și verde
Te-a cântat de veacuri, dornic, un popor.
Astăzi el stă'n cumpeni și dacă se pierde
Cine să-ți mai cânte, să ție mai desmierde?
Frunză și iar frunză tânără și verde
Nu vezi la tulpină aprigul topor?!

Cum priniși la umbră tocmai tu dușmanii
Frunză și iar frunză verde de brădet?
Frunză din stejarii codrilor Tismanii,
Frunză din Sinăia, cum umbriți Germanii,
Cum primiră-ți toate bucuros dușmanii,
De-am rămas cu plopii rari de pe Siret?!

Frunză și iar frunză stearpă de negară
Ce mănânci ogorul unde asudăm,
Au intrat vrajmașii val-vârtej în țară...
Astăzi ca stramoșii băjenirăm iară!...
Frunză blestemată, frunză de negară,
Am rămas cu tine doar să te cântăm?!

Frunză și iar frunză, țepi de pălămidă,
Ce te'nlinzi pe holde grea ca un blestem
Astăzi țara toată plină-i de omidă,
De-au lăsat țărâna arsa-cărămidă!
Frunză olăvită, țepi de pălămidă,
Am rămas cu tine să ne mângâem?

V. Voiculescu

SUS FRUNȚILE, EROI!

Privesc uimit cum treceți, șirag după șirag,
Și dintre toți, gornistul ăsta este cel mai drag:
Ca tainică pătrunde prin slăvi chemarea lui,
Așa de jermecată cum alta'n lume nu'i...

În strigătele-aramiei purtate'n larg de zări,
Se zbuciumă năvalnic aprinse 'nflorări
De trăsnete fugare prin codri 'ntunecoși:
Fanfara vișoroasă cântată de strămoși:

Ca mugetul pădurii, se 'nvăluie și vin
Zvâcnirile de bucurii sunate la Cosmin,
Și larma răscolită de-al cailor talaz
Cu ropotul-i salbatic, din văi dela Grunaz;
Scrâșnirea de oțel cum n'a mai fost de-atunci,
În vaele ernii, la Râcova prin lunci,
Și iureșul naprășnic, adânc și furtunos
Ce-l spumegă de veacuri Neajidvii 'nsângerat;
Suspinele 'ngropate la Băea sub nămeți,
Și vuetul ce zboară cu norii de săgeți,
Și ruga 'nflăcărată, din glasuri cari mor,
Și-a doinelor povești de lacrimi și de dor...

Privesc uimit cum treceți, și'n urma voastră ascult
Cum urlă departarea de-al oștilor tumult,
Și văd batalioane, ca holdele'n apus.
Plutind pe vai, pe dealuri, pe culmile de sus,
Prin viscole de pară, din slăvi pan'în pământ,
Cu sulțile 'ntinse și flamurile'n vânt...

Privesc uimit cum treceți, și 'n suflet mi s'aprinde
Porniri de vitejie ce alearga clocotind
Din vremuri fără nume; sus frunzele, eroi,
Ca cerul țării noastre se razima pe voi!

G. Tutoveanu

MORȚI ÎN ȚARA LOR

Înnălțat peste hotare
Furtunosul pisc Negoi,
Pe răboj de 'nmormântare
Plânge fără de ogoi.

E cu sânge scrisă slova:
El îi cală deal cu deal,
Câți pieriră în Moldova,
Câți muriră în Ardeal

Dar plecându-și pleoape goale,
El s'acoperă cu nor,
Să nu vază jos, la poale,
Pe cei morți în țara lor!

V. VOIGULESCU

4 poezii din Calendarul nostru pe 1918

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXIV, nr. 1(70), martie 2018, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor șef), Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop, Elena Popoiu, Eliza Artene, Constantin Romete.

Consultant: C. D. Zeletin

Responsabili de număr: Elena Popoiu și Serghei Coloșenco.

Fotografii: Mitrița Galben, Cezar Crăescu.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

ISSN: 1584-8361

Număr apărut cu sprijinul membrilor Academiei Bârlădene

Manuscrisele trimise pe adresa redacției se publică în ordinea necesităților redacționale. Materialele nepublicate nu se restituie.

Răspunderea pentru conținutul articolelor publicate aparține autorilor.